

İSLAM TARİHİ MEKKE DÖNEMİ

İçindekiler

MEŞHUR SİYER KAYNAKLARI.....	2
HZ MUHAMMED DÖNEMİNDE DÜNYA.....	2
ARAP SOYU	4
ARABİSTAN'DA SOSYAL VE DİNİ HAYAT.....	4
Sosyal Hayat.....	4
Kabile.....	4
Aile ve Kadın	5
Geçim Kaynakları	5
Dini Hayat.....	5
HZ MUHAMMED'İN AİLESİ, DOĞUMU VE ÇOCUKLUĞU	6
Doğumu Ve Çocukluğu (571)	7
Göğsünün Yarılması	7
Kahinin Kehaneti.....	7
Annesi Kaybetmesi (576)	8
Dedesini Kaybetmesi (578)	9
Rahip Bahira Olayı (585).....	9
HZ MUHAMMED'İN GENÇLİĞİ	9
Hilful Fudûl'a Katılması (590).....	9
Ficar Savaşına Katılması	10
Ticari Hayatı.....	10
HZ MUHAMMED'İN EVLİLİĞİ	10
Hz Hatice'yle Evliliği (596).....	10
HZ MUHAMMED'İN YETİŞKİNLİK DÖNEMİ	10
Kabe Hakemliği (606).....	10
İLK VAHİY VE PEYGAMBERLİK (610).....	11
Gizlilik Dönemi (610-613)	12
HABEŞİSTAN'A HİCRET (615-616)	12
HZ ÖMER'İN MÜSLÜMAN OLMASI VE AÇIKTAN DAVET (616)	13
1. Münazara ve Münakaşa	14
2. Alay ve İftira	14
3. Anlaşma Teklifi	14
4. Ebu Talib'e Baskı	14
HAŞİMOĞULLARINA AMBARGO (616-619)	15
ŞAKKU'L-KAMER OLAYI (M618-H8)	15
HÜZÜN YILI (620)	16
Fili Saldırı (620).....	16
Pasif Direniş.....	17
TAİF YOLCULUĞU (620)	17
İSRA OLAYI (621).....	18
Rivayetlerde İsra ve Mirac.....	18
İsra'ya Farklı Bakış	19
İsra Nedir?	20
Mescid-i Aksa Neresi?	20
İsra: 60'da Gösterilen Rüya	21
Beytu'l-Makdis ve Mescid-i Aksa.....	21
Kudüs'ün Fethi.....	21
Abdumelik'in Beytu'l-Makdis'i Mescid-i Aksa Yapması	22
Cirane Mescidi.....	22
Mucize Nitelemelerine Kur'ani Bakış	23

Yesrible İlk Temaslar.....	23
AKABE BİATLARI (621-622).....	24
MEDİNE'YE HİCRET (622).....	24
HZ PEYGAMBER İLE HZ EBU BEKİR'İN HİCRETİ (622)	25

Sınırsız övgüler ve yüceltmeler, tüm varlıkların yüce sahibi ve efendisi olan Allah'a yaraşır. Varlığımızı ve hayatımızı O'na borçluyuz. O'na şükranlarımızı bildiririz. O'dur, gerçek koruyucu ve kurtarıcı, gerçek kollayıcı ve esirgeyici... O'dur ilkesel sorumluluklarımızın sınırlarını belirleyen... O'dur insanca hayatın ölçülerinde kuşkuya düşmememizi engelleyen... O'dur güven ve esenlik içinde yaşamamızı sağlayan... O'dur kula kulluğun, insan özgürlüğünün önündeki en büyük engel olduğunu bildiren... O'dur kendimize güvenmemizi sağlayan... O'dur bizlere barışın, hakkın, adaletin, özgürlüğün vazgeçilemez bir değer olduğunu bildiren... O'ndan beklediğimizi başka hiç kimseden beklemiyoruz. O'na arz ettiğimizi başka hiç kimseye arz etmiyoruz. O'nun gibi, bizi hiç kimse tanımıyor. O'nun lütfettiğini, bize hiç kimse veremez. O'ndan salt bir karşılık beklentisiyle bir şeyler yapmıyoruz, bir karşılık olmasa bile bildirdiği değerlerin mutlak doğru olduğuna inanıyoruz. Aynı zamanda, O'nun, 'hiçbir şeyi karşılıksız bırakmayacağı vaadi'ne sadık olduğundan kuşku duymuyoruz. O'nun gibi hiç kimseye koşulsuz bağlanmıyoruz. O'ndan başka hiç kimseye kendimizi adamıyoruz.

Esenlik olsun insanlık tarihi boyunca hayatlarını zulme, haksızlığa, adaletsizliğe, yolsuzluğa karşı durmaya, insanları gerçeğe, hakka, adalete, kurtuluşa davete adayan tüm seçkin elçilere ve insanlara... Onları iyilikle, güzellikle ve hayırla yâd ediyorum.

MEŞHUR SİYER KAYNAKLARI

A- İLK DÖNEM SİYER KAYNAKLARI

1. İBN İSHAK (ö. 151/768): Siretü İbn İshak,
2. VAKİDİ (ö. 207/822): el-Meğazi, Futuhuş Şam
3. İBN HİŞAM (ö. 218/833): Siretü'n-Nebeviyye
4. İBN SA'D (ö. 230/844): Tabakatül Kübra
5. BELAZURİ (ö. 279//892): Futuhul Buldan, Ensabul Eşraf
6. YAKUBİ (ö. 292/904): Tarihu'l-Yakubî
7. TABERİ (ö. 310/922): Tarihu'l-Ümemü ve'l-Muluk

B- SONRAKİ DÖNEM SİYER KAYNAKLARI

1. MES'UDİ (ö. 346/957): Mürücû'z-Zeheb
2. EL-MAKDİSÎ (ö. 355/966), Kitâbu'l -Bed' ve't-Târîh
3. İBN ABDİLBER (ö. 463/1071), el-İstîâb
4. KÂDÎ İYÂD (ö. 544/1147), eş-Şifâ
5. İBNÜ'L-ESÎR (ö. 630/1232), Üsdû'l-Gâbe
6. ZEHEBÎ (ö. 748/1374), Siyeru a'lâmi'n-Nübelâ
7. İBN KAYYİM EL-CEVZİYYE (ö. 751/1350), Zâdu'l-Meâd
8. İBN KESİR (ö. 774/1372), el-Bidâye ve 'n-Nihâye
9. İBN HALDUN (ö. 808/1405), Unvânu'l-İber, Mukaddime
10. SUYÛTÎ (ö. 849/1445), Tarihu'l-Hulefa
11. İBN HACER (ö. 852/1448), el-Kâbe fi Temyizi's-Sahâbe (Aycan, Muaviye bin Ebi Süfyan; Apak, İ. Tarihi)

HZ MUHAMMED DÖNEMİNDE DÜNYA

Çin: Çin'in tarihi MÖ 2000 yılına kadar ulaşır. Ülke hanedanlıklar tarafından idare edilmektedir. Genelde ülkeye Sui ve T'ang sülalesi egemen olmuştur. Konfüçyanizm ve sonraları Budizm'le ülkede çözümler yaşanmıştır.

Hindistan: Hindistan'ın tarihi MÖ 7000 yılına kadar ulaşır. Ariler ve Persler uzun süre ülkeye hakim olmuşlardır. Maurya krallığından sonra Sungalar, Satavahanalar ve bölgede Budizm'i güçlendiren Kuşanlar yönetimi ele geçirmişlerdir. Kast sistemi ve dünya hayatını terk etme anlayışı Hindistan halkını perişan etmiştir.

Habeşistan: Arabistan'dan gelen Sebeiler tarafından kurulmuştur. Yemen'i kontrol altına almışlar ve Ebrehe ordusuyla Kabe'yi işgal etmek istemişler, ancak başarısız olmuşlardır. Daha sonra Sasaniler onları Yemen'den çıkarmışlardır.

Roma: Roma İmparatorluğu: MÖ 27-MS476; **Batı Roma İmparatorluğu:** MS 395-476. **Doğu Roma İmparatorluğu (Bizans):** MS 395-1453 (Anadolu, Kuzey Afrika, Mısır, Suriye ve Avrupa)

İran: Medler: M.Ö. 858-824; **Persler:** MÖ 543- MÖ333; **Ahamenişler:** MÖ 550 – MÖ 330; **Sasani İmparatorluğu:** MS 224-651. Zerdüşt'ün halefi göre Mazdek, toplumda müşterek servet ve aile düşüncesini yaymaya çalışmış, yakın akraba, hatta kardeşlerin birbirleriyle evlenmelerinde bir sakınca görmemişti.

Arabistan (Cezire: Ada)

Güney Arabistan (Yemen): Mainiler: MÖ 1400-650; **Sebe Krallığı:** MÖ 750-115; **Himyeriler (Tubba': Uhdud halkı):** MÖ 115-MS 525. Habeş valisi Ebrehe (Hristiyan): 525-580; Sasani valisi (Bazan): MS 580-629

Kuzey Arabistan: Nebati Krallığı: MÖ IV- MS II. asır, Romanın himayesinde (Filistin, Ürdün başkent Petra'da). **Tedmürlüler (Palmiriler)** Romanın himayesinde (MÖ I. asır- MS 270); **Gassaniler** Roma İmparatorluğuna bağlı (Suriye'de); **Hireliler** Sasani İmparatorluğuna bağlı (Irak'ta); (MS 270 – MS 633) Halid bin Velid tarafından alındılar.

Hicaz

Mekke: Mekke'nin tarihi MÖ 5. Yüzyıla kadar ulaşır. Şehri ilk yurt edinenler Yemenli Amalikalılarıdır.

Sonra güneyden gelen Cürhüm kabilesi gelir. Hz. İsmail bu kabilenin reisinin kızıyla evlendi. İsmailoğulları burada çoğaldılar. İsmailoğulları, Adnaniler, Maaddiler veya Nizariler adıyla da anılırlar.

Mekke'de Curhum idaresine Yemen'den gelen Huzaa kabilesi son verdi. Huzaalılar, İsmailoğullarına dokunmadılar. Curhumlular giderken Zemzem kuyusunu kapadılar. Huzaa'nın lideri Amr b Luhay, Kabe'ye ilk kez put yerleştiren kişidir.

Taif: Mekke'nin 120 km güneydoğusunda Irak- Yemen ticaret yolu üzerinde bulunan Taif, Sakif kabilesinin yurdu. Kur'an'da iki şehir derken biri burasıdır.

Serin havası nedeniyle Mekkelilerin yazlık yeridir. Zengin Mekkeliler burada arazileri vardı. Kuru üzüm, deri işçiliği ve şarap üretimiyle meşhurdur. Kureyş tacirleri burdaki ürünleri Arabistan dışına ihraç ederlerdi. Arazileri verimlidir. Ficar savaşlarında hep Mekkeliler galip gelmişlerdir.

Yesrib (Medine): Kuzeyinde Uhd dağı, güneyinde Air dağı, doğu ve batı tarafında volkanik harre arazisi vardır. Yesrib'in ilk sakinleri Yemenli Amalikalılarıdır.

MÖ 6. yüzyılın başında Babil kralı Buhtunnasır Kudüs'u işgal etmiş ve Yahudileri kendi ülkesine sürgün etmiştir. Ondan kaçıp kurtulanlar daha güvenli diye Hicaz'a gelerek kimisi Yesrib, kimisi Hayber ve Fedek'e yerleşmişlerdir. Roma İmparatoru Adriyanus (M 117-138) da Yahudilere baskı yapmış ve yine o dönemdeki Yahudiler de aynı bölgeye göç etmişlerdir. Bu Yahudiler Arap kültürünü benimsemişler ve orada ziraat, ticaret, kuyumculuk, demircilik, dokumacılık, silah ve zirai alet yapımı gibi teknik beceri isteyen işlerle meşgul olmuşlardır.

Yemen'deki Me'rib seddinin yıkılmasıyla Kahtani Araplarından Evs ve Hazrec de Yesrib'e yerleşmişlerdir.

ARAP SOYU

Nuh'un oğlu Sam'ın soyundan; **İbraniler**: Filistin, Suriye ve Irak'ın kuzeyinde, **Aramiler**: Dicle-Fırat bölgesinde İran ve Horasan'da **Araplar**: Arap yarımadası, Sina, Şam, Irak'ın güneyi

Nesli tükenen **ilk Araplar** (el-arıbe): Ad, Semud ve Medyen'dir. Yemen'deki **Kahtanoğulları** (el-mutearribe) el-aribe'nin dilini kullanıyorlar. **Mekke'deki İsmailoğulları**, **aslen Arap olmayan**, ancak Arap dilini öğrenerek sonradan Arap olanlardır (el-musta'ribe).

Esasta Araplar ikiye ayrılıyor: Güney'de Yemen'de Kahtaniler, Hicaz'da Adnaniler (İsmailoğulları)

ARABİSTAN'DA SOSYAL VE DİNİ HAYAT

Cahiliye: İlkesizlik, hukuksuzluk hakim, ilkel tutum. Cehlin değil hilmin zıddı.

Cahiliye Özellikleri: Kan davaları, asabiyet (yanlış yapsa da kabilesine, sülalesine bağlılık) duygusu, kabilecilik, gasp, tefecilik, hırsızlık, yetim malı yemek, talan, güçlünün itibarı, içki kumar, fuhuş, kadını aşağılama, kölelere insan muamelesi yapmama..

Bunların karşısı olumlu kişilikler de var: Bağımsızlık, özgürlük, yiğitlik, kahramanlık, cesaret, sabır, zayıfı korumak, misafirperverlik, cömertlik, ahde vefa gibi.

Sosyal Hayat

Bedevilik: Hayatın ihtiyaçlarında zorunlu olanla yetinmektir.

Hadarilik (medenilik): Başta yerleşik hayatı benimsemek olmak üzere yiyecek, giyecek gibi doğal ihtiyaçlarda zaruri olanın üzeri şartlarda yaşamak, üstelik hayatın imkanlarını çoğaltmak, çeşitlendirmek ve güzelleştirmektir. İklim ve doğanın bir gereği olarak Arabistan'ın kuzeyindekiler bedevi, güneydekiler medeni kabul edilir. Kuzeyliler himaye ve asabiyetle idare edilirken Güneyliler kurumsal yönetimler altında yaşamışlardır.

Kabile

Kabile müşterek ataya mensup olan insanlardan oluşsa da, genel olarak dört unsurdan meydana gelmiştir:

- Özgür olanlar**: Kabilenin asli üyeleri,
- Sığınmacılar veya anlaşmalılar** (halifler): Himaye hakkı yoktur, hürün yarı diyeti ödenir.
- Azatlılar** (mevali): Köleler gibi alınıp satılamazlar, bir üstle evlenemezler, diyetleri hürün yarısıdır.
- Köleler**: Mal muamelesi görür, alınıp satılabilir, öldürülebilir. Azat edilirse mevali olurlar. (Bunlara malik, abd, sahib, ibnul eman, garib, câr, halif, nezil, şerik, rab denirdi.)

Kabileyi yaşça büyük (şeyh) olan **kabile reisi** idare eder. Kabile reisi olumlu özelliklere sahip olmaya özen gösterir. Savaş kararı alabilir, barış antlaşması yapabilir, diyetleri öder, misafirleri ağırlar. Kabile içinde genelde demokratik zemin vardır. Kabile reisi fedakar akıl adamlar olarak görülür. Kabile reisine bir kutsallık atfedilmez. Kabilenin propagandasını, hamasi nutuk ve şiirlerle **ŞAİRLER** yapar. Kabilde **suçlar bireysel değil kolektiftir**. O yüzden, diyet toplu ödenir.

Kabilenin genel politikasına uymayanlar dışlanmakta, çöl güvenlik sistemi olan kabile himayesi kaldırılmakta, soyuyla tüm bağı kesilmektedir. Bu işleme **HAL', TARD VEYA LA'NET** denilmektedir.

Aralarında antlaşma bulunmayan iki kabile birbirine düşman kabul edilirdi. Bu nedenle ittifak (hîlf) antlaşmaları yapmışlardır. Kabilesinden ayrılıp başka kabileye sığınmaya **İCARE** denmiştir.

Baskın ve yağmalar adeta bir geçim aracı olmuştu. Bu durum o kadar yıpratıcı olmuştur ki çok eskiden beri (belki Hz İbrahim döneminden kalma haram aylar (Zilkade, Zilhicce, Muharrem, Receb) ve harem bölgeleri icat edilmiştir. Bu aylarda ticari panayırlar ve fuarlar kurmuşlar, buralarda gece sohbetleri düzenlemişlerdir. Haram aylarda yapılan savaşlara **FİCAR** savaşı denmiştir.

Kabilecilik duygusu, H. 3. asrın sonuna yani Arap egemenliğinin sona ermesine kadar sürmüştür.

Aile ve Kadın

Aynı ev veya çadırdaki oturan dede, oğullar, torunlar ve bunların çocuklarından oluşan **geniş aile** (âl), ana baba ve çocuklardan oluşan dar aile (ıyâl) denmektedir.

Arap ailesinde mutlak hakim erkektir. Özellikle göçebe Araplarda kızların aileye yük olduğu düşüncesi hakimdir. Kadın kabileyi koruyacak güce sahip değildir, esir düşmesi durumunda soyun kınanmasına neden olabilir. Kadın erkek çocuk doğurduğu zaman aileden kabul edilmiştir. Kadınlar mirastan pay alamazlardı. Baba ölürse çocuğun velayeti ölenin erkek akrabasına (örneğin amcaya) geçerdi.

Kız çocukları değersiz ve yüz kızartıcı olarak görülürlerdi. Kız çocuklarının öldürülmesinde namus endişesinin yanı sıra geçim sıkıntısı, kızın özürlü veya çirkin olması sayılabilir.

Kız çocuklarının canlı olarak öldürülmeleri, Kinde ve Temim kabilesi dışında pek yaygın değildir.

Zeyd b. Amr, şair Ferezdak'ın dedesi Sa'saa gibi bazı kişiler, kız çocuklarının öldürülmesine engel olmak için ikişer üçer deve vererek bu kız çocuklarının bakımını ve büyütülmesini üstlenenler de vardı. Kadınlar, çocuk bakmak, develeri sağlamak, giyim eşyalarını imal etmek ve tedavi hizmetlerinde önemli rol oynuyorlardı.

Evlilikte günümüzde olduğu gibi evlilik talebi ve mehir karşılığında nikahın gerçekleşmesidir. Bunda sosyal denklik dikkate alınır. Ancak bunun dışında, evli kadın kocasının uygun göreceği kişiyle çocuk sahibi olmak için (istibda nikahı), iki erkeğin eşlerini karşılıklı değiştirmeleri (bedel nikahı), 10 kişiye yakın erkeğin bir kadınla evlenmesi (müşterek nikah), hür kadının zina yapmadan bir erkekle metres hayatı yaşaması (hidn nikahı), iki erkeğin mehir vermeden karşılıklı olarak kızları veya velisi oldukları kadınlarla evlenmesi (şigar nikahı), üvey oğlunun annesiyle evlenmek (makt nikahı), süreli evlilik (muta nikahı) ve iki kız kardeşi bir arada nikahlamak gibi evlilik çeşitleri vardı.

Geçim Kaynakları

Deve ve davar gibi hayvanlar, ısınma, barınma amacıyla ve yiyecek olarak hurma, kavrulmuş arpa unu (sevik) temel gıda maddesiydi. Balıkçılık Kızıldeniz suyunun elverişsizliği nedeniyle neredeyse yok gibiydi, ancak Uman denizine komşu olanlar balık avcılığı yaparlardı.

Tarım ürünleri Yemen, Taif, Medine, Necid, Hayber ve Basra körfezi kıyıları ziraata elverişli idi.

Mekkeliler yaz ve kış olmak üzere yılda 2 kez karada ve denizde ticaret yolculuğu yaparlardı. Ticari malların naklinde de aracılık yaparlardı. Ticari kervanlara ortak olurlar ve bu yolla da ticarete yaparlardı. Yemen'den Akdeniz'e Basra Körfezi'ne ve Cidde'ye giden ticari yollar kullanılırdı. Hicaz kavşak noktada bulunurdu. Hicaz'ın merkez kenti olan Mekke'ye büyük avantajlar sağlardı.

Mekke kabile liderleri, Bizans, Habeşistan, İran ve Yemen hükümdarlarıyla siyasi ilişkiler kurarak ticari antlaşmalar yaparlardı, bu antlaşmalar onlara yağmalanmaya karşı bir güvence sağlardı.

Ticari panayırlar; Mekke civarında Ukaz, Zülmecaz, Mecenne, Hayber'de Netat, Yemame'de Hecer panayırlarıdır. Aden ve Deba gibi sahil merkezlerinde ticaret fuarları kurulmuştur. Buralardaki toplantılarda sorunlar konuşur, tartışılır, çözüme kavuşturulur, kabileler övülür ve şiir yarışmaları düzenlenirdi.

Bedevi kabileler ise deve bulmak, kılavuzluk ve muhafızlık yaparak gelir sağarlardı.

Dini Hayat

Yahudiler; Yesrib, Hayber, Vadi'l-Kura ve Yemen'de,

Hristiyanlık; Suriye, Habeşistan, Gassani ve Hire Arapları, Necran ve Yemen'de,

Mecusilik; İran, Bahreyn (Temim kabilesi), Umman ve Yemen'de,

Sabiilik (Babil, Mecusi, Yahudi ve Hristiyan inançlarının karışımı); Harran ve Kerbela'da yaygındı. İrfan (Keldani filozoflarının etkisi) ve Hurafe (yıldızları yücelten basit halk inancı) merkezli sabiilik diye ikiye ayrılır. Kimine göre meleklerle tapıyorlar, kimilerine göre Hz Yahya'nın dinine bağlı olduklarını iddia ediyorlar. Araplar ise, kavminin dinini terk edene de **Sabii** diyorlardı.

Putperestlik, ilkel ve ibtidai bedevi inancı. Huzaa reisi Amr bin Luhay ticaret için gittiği Şam'dan Mekke'ye ilk kez put getiren kişidir. Kabe'de en büyük put Hübel, Taif'te Lat (beyaz taş), Medine'de Menat (siyah kaya), Safa'da İsaf, Merve'de Naile adlı putlar vardı. Uzza Ürdün tarafında başkent Petra'da idi. Bu putlara kimse yaratıcı gözle bakmazdı. Onları, meleklerin ve salih kişilerin sembolü ve Allah ile kendi aralarında aracı, Allah'a yaklaştıracı, koruyucu, şefaet edici ve uğur getirici olarak görürlerdi.

Cahiliyye dönemi Araplarının büyük çoğunluğu Allah'ı tanımak, O'nu yüce yaratıcı bilmek, hatta dualarında ve yeminlerinde Allah'ın adını sıkça anmakla birlikte Allah inançları oldukça zayıf, bulanık ve muğlak, ancak tehlike ve zor durumlarda Allah'ı dua ediyorlardı. Allah ile aralarına birtakım araçlar koyuyorlardı. Bunlar Kur'an'da şüreka, erbab, endad, evliya, alihe, tağut, cibit olarak adlandırılmıştır. Putlarla ilgili olarak Kur'an'da temasıl, ensab, evsan, nusb sözcükleri kullanılmıştır.

Hac esnasında müşrikler;

Cahiliyye Dönemi'nde müşrikler (putperest çoktanrıcular) hac yaparken şöyle dua ederlerdi: **“Lebbeyk Allahümme lebbeyk, la şerike leke illa şerikun** hüve leke, temlikuhu vema melek...” (Buyur Allahım buyur! Buyur. Senin ortağın yoktur. Ancak bir ortağın vardır, o da Senin hükmündedir. Sen, ona ve onun sahip olduklarına hükmedersin.” Böyle bir duayla putperestler, ikincil düzeyde de olsa Allah'ın ortağı olabileceğine inanmaktaydılar.

Bugün Müslümanlar hacda şöyle dua etmektedirler: **“Lebbeyk Allahümme lebbeyk, la şerike leke lebbeyk**, inne'l-hamde ve'n-ni'mete leke ve'l-mülke lâ şerike leke” (Buyur Allahım buyur! Buyur. Senin asla ortağın yoktur. Övgüler, nimet ve mülk sana aittir. Senin asla ortağın yoktur.)

Müşrikler yemin ederken de Allah'ın adını anıyorlardı.

Müşrik Araplar önemli işlerinin hallinde putlardan yardım dilemiş, onların önünde çektikleri fal okları ile problemlerine çözüm arayışına girmişler, üstelik bu faaliyeti dinî bir vecibe olarak kabul etmişlerdir. Mekke'de bu tür uygulamaların gerçekleştirdiği yer ise Hübel putunun bulunduğu mekândır.

Müşrikler melekleri ve cinleri de ilahlaştırmışlardır.

Araplar arasında putlara tapmayan, putlara kesilen kurban etlerini yemeyen, bireysel düzeyde dini hayat yaşayanlara **hanifler** denmiştir. Hanifler, Hz İbrahim'in getirdiği inanç esaslarını kabul eden kişiye deniyordu. Bunlar; Varaka b Nevfel, Ubeydullah b Cahş, Osman b Huveyris, Zeyd b Amr b. Nüfeyl, Ümeyye b Ebi Salt'tır.

Müşrikler çocuklarına Abdullah, Abdurrahman gibi isimler verdikleri gibi Abduşşems, Abdumenaf, Albuluzza gibi isimler de vermişlerdir.

Müşrikler kaderci bir anlayışa sahiptiler. Yapıp ettikleri yanlışlarını, **“Eğer Allah dileseydi ne biz, ne de atalarımız hiçbir şeyi O'na şirk koşmaz ve hiçbir şeyi de kendi kendimize haram kılmazdık”** (6En'am: 148) diyerek yaptıkları yanlışları, Allah'ın takdiri olarak görüyorlardı. Eğer kendileri yanlış yapıyor olsalar Allah'ın buna razı olmayacağını savunuyorlardı.

Müşrikler, ayetlerde, şirkin ve putperestliğin kötülenmesinden, putların ve atalarının hedef alınmasından, putperestlerin ateşin yakıtı olmasının dile getirilmesinden sonra daha fazla tepki göstermeye başlamışlardır. Eski tanrıalarının sembollerinden, onların şefaet edebileceği inancından, onların ortaklığından ve arabuluculuklarından tamamen soyutlanmıyorlar, kötülöklere, belalara ve felaketlere karşı onlardan medet bekliyorlardı.

HZ MUHAMMED'İN AİLESİ, DOĞUMU VE ÇOCUKLUĞU

Babası ve Dedesi: Hz. Peygamber'in dedesi Abdulmuttalib, Allah'tan 10 oğul verirse birini kurban edeceğine söz vermiş ve Hübel'in önünde kur'a çekince her defasında Abdullah çıkmıştır. Abdullah'ın kurban edilmesine kötü örnek olur düşüncesiyle Mekkeliler karşı çıkmıştır. Bunun üzerine Hayber'de

bulunan bir kahine başvurulmuş ve kahin, develerle Abdullah arasında her defasında 10 deve artırmak suretiyle kura çekilmesini tavsiye etmiştir. 9 defa Abdullah'a, onuncu da develerin adı çıkınca Abdullah kurban edilmekten kurtulmuştur. Abdullah daha sonra Beni Zühre'nin ileri gelenlerinden Vehb b Abdümenaf'ın kızı Amine evlendirdi. Düğünden birkaç ay sonra ticaret ve dayıları ziyaret için Medine'ye Abdullah burada hastalanarak vefat etmiştir.

Abdumuttalib'in 10 oğlu ve 6 kızı olmuştur: Oğulları: Abbas, Hamza, Abdullah, Ebu Talib (Abdümenaf), Zübeyr, Haris, Hacl, Mukavvim, Dırar ve Ebu Leheb (Abdüluzza) **Kızları:** Safiyye, Ummü Hakim Beyza, Atike, Ümeyme, Erva ve Berre

Doğumu Ve Çocukluğu (571)

Hız Muhammed Fil vakasından 50 gün sonra 12 Rebiulevvel, (20 Nisan 571) dünyaya geldi. Ona süt anneliğini, bir haftalığına Ebu Leheb'in cariyesi Süveybe, çölün sağlıklı havası, fasih Arapça ve veba salgını gerekçesiyle Hevazin kabilesinden Sa'd b Bekir koluna mensup Halime bint Züeyb'e verildi. Çocukluğunun ilk iki yılı Beni Sa'd yurdunda sütkardeşleri Abdullah, Üneyse ve Şeyma ile birlikte geçirdi. 4 veya 5 yaşına kadar burada geçirdi.

Göğsünün Yarılması

Hız Muhammed'in göğsünün yarılması Enes b Malik rivayetiyle süt annesi Halime'nin ağzından aktarılmıştır. Buna göre kuzuları otlatırken beyaz giysili iki adam göğsünü yarıp içinden bir şeyler çıkarıp atmışlar. Başka bir rivayetinde çocukluğunda böyle bir olay yaşadığı aktarılmıştır. Benzer durumun Mirac'tan önce de gerçekleştiği şeklinde rivayetler vardır. Siyer kitaplarında cerrahi bir operasyon gibi anlatılmış ve İnşirah suresi delil getirilmiştir. Ancak bu surede göğsün yarılması değil, manevi yönden göğsün ferah tutulması, korkularının giderilmesi gibi bir manevi olay olduğu ileri sürülmüştür.

Enes b Malik Kimdir?

Enes b Malik, Hız Peygamber 43 yaşında iken Medine'de dünyaya gelmiştir. Hız Peygamber Medine'ye hicret ettiği zaman 10 yaşında (Hazrecli) zeki bir çocuktur. Annesi Ümmü Süleym'dir. Bedir ve Uhud savaşına katılmamıştır. Hudeybiye Antlaşması'nda, Hayber'de, Mekke'nin fethinde, Huneyn'de, Tâif Muhasarası'nda ve Veda haccında bulunmuştur. Hız Ebubekir döneminde Bahreyn'e vergi tahsildarı olarak görevlendirildi. Hız Ömer döneminde Basra'ya yerleşti, orada dört evi vardı. Abdullah b. Zübeyr'in halifeliği zamanında kırk gün süreyle Basra valiliği yaptı. Haccac'ın zulmüne uğradı, ancak Emevi sultanı Abdulmelik'e yazdığı mektup sayesinde Haccac kendisinden özür diledi ve hakkı geri iade edildi. Basra'da 103 (712) yaşında vefat etti. En çok hadis rivayet eden sahabilerden biridir. 2286 hadis rivayet etmiştir.

Kahinin Kehaneti

Dedesı Abdumuttalib Yemen'e Himyer krallarını ziyarete gittiğinde kralın yanındaki bir kahin onun soyundan bir peygamber geleceğini haber vermiştir. Ayrıca babası Abdullah ile evlenmek isteyen Kuteyle b Nevfel onun yüzünde nur olduğunu iddia etmiştir.

Olağanüstülükler

Ayrıca doğumunda Şam'dan bir nurun yükselmesi, Kisra'nın sarayının 14 sütununun yıkılması, İran'da bin yıldan beri yanmakta olan ateşin sönmesi, Semave deresinin taşması, Save gölünün kuruması, Yahudilerin onun doğduğu geceyi haber vermeleri gibi olağanüstü haberler sıralanmıştır.

Rivayetlerin Değeri ve Gerekçesi

Tüm bu rivayetler, onun ismet (seni, senin ulaştırmaya çalıştığın vahyi koruması, bkz Allah'ın ipine 'vahye' i'tisam ediniz, sımsıkı tutunuz, vahiy sayesinde korununuz) ve nübüvvetini, vahyin geldiği tarihten itibaren değil doğumundan itibaren başlatma yoluna gitmektedir.

Diğer bir neden Hz. Peygamber'in vefatından sonraki süreçte yaşanan nübüvvet tartışmalarıdır. Yeni fethedilen bölgelerde Yahudiler ve Hristiyanlarla yapılan tartışmalarda Hz Peygamber'in maddi mucizelerden mahrum olduğu itirazlarıyla karşılaşmışlardır. Adeta çocukluk, gençlik ve yetişkinlik dönemlerinde de peygamber olduğu varsayıp hakkında yüzlerce alamet üretilmiştir. Bunda Müslümanların Hz Peygambere bağlılıkları ve muhabbetleri kadar, başka din mensuplarıyla yapılan tartışmaların da etkisi olmuştur. O yüzden sahabe gibi Hz Peygamber'in eğitiminde geçmemiş olan bazı kişiler Hz Yahya ve Hz İsa'da çocukluktan itibaren görülen olağanüstü durumlar Hz Peygamber'de de olması gerektiğine inanmışlardır.

Hz Peygamber hakkında en fazla abartılı anlatımlar ve mucize türündeki rivayetlerin çoğu peygamberlikten önceki döneme aittir. Müslümanlar tarafından her anı en fazla gözlenen Medine döneminde bu tür anlatımların azalması, en az bilinen tarafı olan peygamberlik öncesinde zirveye çıkması, bu tür rivayetlerin sonraki dönemlerde boşluk doldurmaya yönelik uydurulduğuna işaret etmektedir. 126-127

Kim Üstün?

Oysa Allah Resulü, kendisine insanların en üstünü sorulunca "en müttaki olan", bunu sormadıklarını söyleyince "Hz Yusuf", Araplar arasından soruyorsanız "Allah'ın mesajına en fazla bağlı ve en hayırlı olanlardır" diye cevap vererek potansiyel kutsamanın önüne ta baştan geçmek istemiştir.

Hz Peygamber'in olduğundan farklı görme ve göstermek yönündeki bu abartılı rivayetlerle, siyer, şemail, delail, hasais edebiyatı adlı kitaplar en önemli bilgi kaynağı olarak görülmüştür.

Hakikat-ı veya Nur-u Muhammediyye

Hz Muhammed'in, tüm yaratılmışların amacı olduğu iddiası, arş, kalem, kürsi, gökler, yer, insanlar, cinler, ay güneş, melekler, cennet ve cehennem kısacası tüm kainat onun nurundan (Hakikat-ı veya Nur-u Muhammediyye) yaratıldığı iddiaları, daha ruhtar aleminde iken peygamber olacağını bilmesi, annesinin dünyaya getirdiği sırada peygamberliğinin müjdelmesi, onun için inşai hayat kurgusu, bu eserlere yansımıştır. Bunun nedeni insanların lider, büyük gördüğü kişileri yüceltme duygusunun güçlü olmasındandır. Hz. Peygamber'in Allah'ın nurundan yaratıldığı, sonra o nurdan Adem'in yaratıldığı iddiaları. O ölmez hep yaşar iddiası da bunlardandır.

Bu abartılı örnekler, Hz. Peygamber'i örnek alınabilecek insani boyuttan çıkarıp örnek alınamaz noktaya götürmektedir. Bu rivayetlerle Hz. Peygamber, Cebrail tarafından sürekli kollanan, suikastlerden korunan, tedbir almasına ihtiyacı olmayan, dolayısıyla dinin doğru anlaşılmasında doğru örnekliği değil yanlış örnekliği olan bir kişilik ortaya çıkarılmaktadır. Bu olağanüstü peygamber algısı ve tasvirlerine Kur'an'da hiçbir örnek yoktur. Kur'an'da doğaüstü özelliklerinden bahsedilmeyen tek peygamberdir. Sonradan üretilen menkıbevi, mucizevi ve efsanevi peygamber algısını gerçeğinden ayırmanın tek yolu Kur'an'dan hareketle gerçeği ortaya koymaktır.

Allah Resulü, peygamberliğini ilan ederken bu tür bilgileri risaleti adına bir delil olarak sunmamıştır.

Kur'an'da Hz Muhammed, peygamberlik öncesinde şu özelliklere sahipti:

Sen üstün bir ahlak üzeresin. 68: 4

Mekke halkının arasında bir ömür geçirdi, halkı onu tanıyordu. 10: 16

Sen Allah'ın mesajlarını ve öncekilerin yaşadıklarını bilmiyordun. 4: 113; 12: 3;

Kitap ve iman nedir bilmiyordun. 42: 52;

Seni şaşırmış (yol bilmez) bir vaziyette bulmadı mı? 93: 7;

Sen, sana kitap (peygamberlik) verileceğini ummuyordun. 28: 86

Annesi Kaybetmesi (576)

Hz Muhammed 5 yaşına gelince sütannesi tarafından annesine teslim edildi. Annesi Amine, bundan bir yıl sonra cariyesi Ümmü Eymen'le birlikte dayıları Beni Neccar'ı tanıması, hem babasının kabrini ziyaret için Yesrib'e götürdü. Amine orada yaklaşık 1 ay kaldı, dönüş yolunda Ebva'da hastalandı ve orada vefat etti. Hz Muhammed 6 yaşında da annesini kaybetti. Ümmü Eymen onu Mekke'ye götürüp dedesine teslim etti.

Dedesini Kaybetmesi (578)

2 yıl dedesinin gözetiminde kaldı. 8 yaşında dedesini de kaybetti. Bu kez öz amcası Ebu Talib'in himayesine girdi. Ebu Talib'in eşi Fatıma bint Esed ona ihtimam göstermiştir. Hz. Muhammed de Ebu Talib'in koyunlarına çobanlık yapmıştır.

Rahip Bahira Olayı (585)

Ebu Talip, yeğenini panayirlara ve ticari seferlere yanında götürmüştür. Kaynaklarda Hz Muhammed 12 yaşlarında iken Şam tarafına giden ticaret kafilesine amcasıyla birlikte iştirak ettiği zikredilir. Şam yolu üzerinde Busra şehrinde konaklaması sırasında oradaki Bahira isimindeki bir rahip, gelenleri misafir etmiştir. Hz Muhammed'de olağanüstülükler keşfetmiş ve ona bazı sorular sormuş, ayrıca sırtındaki nübüvvet mührünü kontrol etmiş, toplantının ardından Ebu Talib'e Suriye'deki işlerini bir an önce bitirip geri dönmesini ve yeğenini Yahudilerden korumasını tavsiye etmiştir.

Bu olay siyer kitaplarında bu şekilde aktarılmıştır. Müsteşrikler bu rivayete dayanarak Hz Peygamber'in vahyi Bahira isimli rahipten öğrendiğini, dolayısıyla İslam'ın ilahi kaynaklı olmadığını iddia etmişlerdir. Müslüman alimler ise bu rivayetin senedinin sahih olmadığını mürsel olduğunu, ravilerden hiçbirinin bu olayı görmediğini, raviler arasında yer alan Abdurrahman b Gazvan'ın münker (zayıf ravinin rivayet ettiği güvenilir hadislere aykırı hadis) hadisler rivayet ettiğini, olayı naklettiği iddia edilen Ebu Musa el-Eş'ari'nin tarihen hadiseye şahit olmasına imkan bulunmadığını ileri sürerek Bahira üzerine kurulu bu iddiaları reddetmişlerdir. Ayrıca çocuk yaşta olan Hz Muhammed'in İslam'ın esaslarını kısa bir sürede öğrenmesi ve ancak 40 yaşına gelince açıklamasının mantıki bir tarafı yoktur.

Rahip Bahira, Hz Muhammed'in yalnızca bazı putlar değil de bütün putlar hakkında olumsuz konuşması üzerine ve amcasına, ona insanların zarar verebileceği endişesini bildirmesi, muhtemelen daha sonra abartılı anlatımlara yol açmış olabilir. (Celalettin Vatandaş, Hz Muhammed'in Hayatı ve İslam Daveti, İbn İshak, İbn Sa'd ve Taberi'den)

Hz Muhammed 25 yaşlarında iken Hz Hatice adına gittiği ticari seferde yine Busra'ya uğradığı ve orada bu defa Nastura adlı bir rahiple görüştüğü ve onunda selefi Bahira gibi benzer şeyleri söylediği rivayet edilir.

Diğer taraftan ne Ebu Talip, ne de Hz Peygamber bu olaydan hiç söz etmemiştir.

Ebu Musa el-Eş'ari Kimdir?

Ebu Musa el-Eş'ari, Yemen'de dünyaya gelmiştir. H40'larda 63 yaşında Küfe'de vefat etmiştir. 629 (h.7)'da Müslüman olmaya karar verip 50 kişilik bir heyetle Medine'ye gelmiş, orada Hz Peygamber'i bulamayınca, Allah Resülüyle Hayber'de karşılaşmıştır. Hayber'de, savaş katılmış gibi kendisine ganimet verilmiştir. Huneyn savaşına katılmıştır. Medine'de Bathan vadisinde oturmuştur. Mekke'nin fethinden sonra Yemen'in bir bölgesine o, diğer bölgesine Muaz b Cebel vali tayin edilmiştir. Hz Ömer döneminde Basra ve Küfe valiliği yapmıştır. Hakkında haksızlık yaptığına dair Hz Ömer'e şikayetler gitmiştir. Hz Osman Basra valiliğinden almış, Küfe valiliğine atamıştır. Hz Ali onu Küfe valiliğinden almıştır. Hakem olayında başarısız bir hakemlik yapmıştır. Mekke'ye gitmiş ve orada inziva hayatı yaşamıştır.

Hz Muhammed 60'lı yaşlarda iken Ebu Musa el-Eş'ari 30'lu yaşlardadır. Hz Muhammed 12-15 yaşlarında Suriye'ye amcasıyla giderken Ebu Musa henüz dünyaya gelmemiştir. Ayrıca Ebu Musa Mekke'de değil Yemen'de dünyaya gelmiştir.

HZ MUHAMMED'İN GENÇLİĞİ

Hılful Fudûl'a Katılması (590)

Hz Muhammed 20 yaşlarında iken, Yemen'den Mekke'ye gelen bir tüccar, Kureyşli Sehm kabilesinden As b Vail'a satmış olduğu malın parasını tahsil edememiştir. Mağdur Yemenli, Kureyşlilerden

kendisine yardımcı olmalarını istemiştir. Daha önceden iyilik konusunda birbirilerine dayanışma içine gireceklerine dair antlaşma yapan bazı gençler tekrar bir araya gelmişler ve haksızlığa uğraya herkese yardımcı olacaklarına dair söz vermişlerdir. Bu sözleşme Mekke’de Hılful Fudûl (Erdemliler ittifakı) olarak adlandırılmıştır. Hz Muhammed, bu ittifaka bizzat dahil olmuş, peygamberliği döneminde de bu anlaşmayı övmüştür.

Ficar Savaşına Katılması

Amcalarıyla birlikte haram aylarda yapılan ficar savaşına katılmıştır. Bazı kaynaklar onun savaşa fiilen katıldığını, bazı kaynaklar ise düşman tarafından atılan okları amcalarına verdiğini aktarır. Ancak atılan okları toplamak da, yaralılara yardım etmek de savaşa katılmak anlamına gelir diye yorumlanmıştır.

Ticari Hayatı

Kumaş ve tahıl ticareti yapan amcasına yardım ederek ticari hayata başlayan Hz Muhammed, Suriye dışında Hubaşe panayırına, birkaç kez Yemen’e, Doğu Arabistan’daki Muşakkar ve Deba panayırına ve Habeşistan’a ticari seyahatler gerçekleştirmiştir. Hem ticari deneyim kazanmış, hem de diğer ülke insanlarını, onların dilini, kültürünü yakından tanıma fırsatı bulmuştur.

HZ MUHAMMED’İN EVLİLİĞİ

Hız Hatice’yle Evliliği (596)

Öz amcası olan Ebu Talip, tanınmış tüccarlardan biri olan Hz Hatice’ye başvurarak yeğenini Şam’a gidecek olan kervana dahil etmesini istemiştir. Hz Hatice, ticari işbirliği için iki kat ücret teklif etmiştir. Hz Muhammed, Hatice’nin yardımcısı Meysere ile Suriye’ye gitmiş ve beklenen üzerinde kârla geri dönmüştür.

Hız Hatice, ticari seferden ve Hz Muhammed’in güven verici tutumundan memnun kalmıştır. Bunun üzerine yakını aracılığı ile Hz Muhammed’e evlilik teklifini götürmüştür. Hz Muhammed, bu evlilik teklifini kabul etmiş ve Ebu Talib’in evinden Hz Hatice’nin evine taşınmıştır. Hz Hatice, ilk önce Ebu Hale, onun ölümünden sonra Atik b Abid ile evlenmiş ve onlardan çocukları dünyaya gelmiştir.

Hız Muhammed’in evlilik sırasında 25li yaşlarda, Hz Hatice ise yaygın kanaate göre 40’lı, bazı rivayetlere göre ise 28li yaşlardadır. Hz Muhammed’in Hz Hatice’den 6 veya 7 çocuğu dünyaya gelmiştir. İlk çocukları Kasım’dır. O yüzden Hz Peygamber’e Ebu’l-Kasım denmiştir. Zeynep (Hz Muhammed 30 yaşındayken), Rukiyye (Hz Muhammed 33 yaşındayken), Ümmü Külsüm (Hz Muhammed 36-37 yaşlarındayken) ve Fatıma (Hz Muhammed 40 yaşındayken) adında kızları, Tahir ve Tayyip (Abdullah) adını verdiği oğulları, kimine göre son ikisi aslında tek çocuktur, dünyaya gelmiştir. Erkek çocukların hepsi peygamberlik öncesi vefat etmişler, kızları ise Müslüman olmuşlar ve Medine’ye yerleşmişlerdir.

Hız Muhammed, Hz Hatice’yle evliliğinden sonra da ticari hayatını sürdürmüştür. O yüzden müşrikler çarşı-pazarda dolaşan bir peygamber olamayacağını, ancak Allah’a dua ederek dünya maişetini gidermesi gerektiğini iddia etmişlerdir.

Hız Hatice, Ebu Talip’ten 3 gün sonra 620’de vefat etti.

HZ MUHAMMED’İN YETİŞKİNLİK DÖNEMİ

Kabe Hakemliği (606)

Hız Muhammed 35 yaşlarında iken Mekkeliler seller ve çeşitli nedenlerle yıkılmaya yüz tutmuş Kabe’yi yeniden inşa etmeye karar verirler. Cidde kıyılarında fırtınaya yakalanıp karaya vuran bir geminin kerestelerini satın alırlar. Mekke’de bulunan Kipti bir marangozun yardımıyla Kabe’yi yıkıp tekrar inşaaya başlarlar. Hz Muhammed de, amcası ile birlikte inşaata taş taşımıştır.

Mekke’de bütün kabilelerin ortak katılımıyla gerçekleşen bu faaliyet Hacerü’l-Esved’in yerine koyma aşamasına gelince durdu. Her kabile bu görevi kendisinin yerine getirmesini istiyordu. Anlaşmazlık çatışmaya dönüşecekti. Yaşlı bir üye Babüsselam kapısından giren ilk kişinin hakem olmasını teklif etti. İlk giren kişi Hz Muhammed oldu. Hz Muhammed, sırtındaki abasını çıkardı, yere serdi. Hacerü’l-Esved’i oraya yerleştirdi. Her kableden bir kişinin abanın bir tarafından tutmasını istedi. Taş yerine ulaştırıldığında Hz Muhammed, taşı yerine yerleştirdi.

Bu olayda dikkat edilirse taşın olağanüstü anlam veya kutsallık yakıştıranlar müşrikler olmuştur. Ayrıca müşriklerin içinden çıkılmaz noktaya geldikleri durumda problem çözme yöntemleri ilginç olmalıdır. Ya kahine başvurarak veya rasgele bir yöntemle çözme yoluna gitmişlerdir. Hacerü’l-Esved taşı muhtemelen bir meteor parçası olmasından dolayı parlak olduğu için tavafa başlama noktası olması açısından önemlidir. Bunun dışında o taşın Müslümanlar için taş olma dışında bir özelliği yoktur. Müşriklerin o taşın dokunmadıkları veya dokunamadıkları da savı da sağlıklı düşünememekten kaynaklanmaktadır. Sonuçta müşriklerin, kendileri için bu denli kutsal olan o taşın, bu taşın Kabe’ye yerleştikten sonra ve Kabe yıkılmadan önce tavaf ederlerken binlerce dokunmuş olmaları tartışmaya gerek duymayacak ölçüde açık bir gerçektir.

Peygamberlik dönemine kadar onun hakkında rivayet edilen bilgiler bunlardır.

Haz Muhammed, Mekke’de yalnızca güvenilir (emin) sıfatıyla tanınmıştır. Diğer önemli kişilik özellikleri ise Cahiliyye döneminde yaygın kötülüklerin hiçbirine bulaşmaması, temiz bir hayat sürmesi, çevresinde iffeti, mertliği, merhameti ve hak severliği ile tanınması, dürüstlükten ve doğruluktan ayrılmamasıdır.

O bu süreçte, siyasi-dini fikirleri ve faaliyetleri olmayan bir kişidir. Bu dönemde liderlikte bulunmamıştır, kabile reisi değildi, ordu komutanlığı da yapmadı. Hz Muhammed, iyi kılıç kullanan bir asker değildi, zengin bir aristokrat değildi. Kabe hakemliği dışında doğrudan kendisine başvurulmuş bir hakem de değildi, şiir, edebiyat ve hitabetle meşgul olmadı. Orta halli bir Mekkeliydi. Erkek çocuğu da yoktu. O yüzden Mekkeliler onu “ebter” (soyu kesik) demişlerdi. Hakemler listesinde dedesi Haşim, Abdulmuttalib ve amcası Ebu Talib’in adı bulunmakla birlikte Hz Muhammed’in adına rastlanmaz.

Mekkeliler, peygamber olacaksa, ya Mekke’li zengin Velid b Muğire veya Sakif reislerinden Abu Mes’ud b Amr’ın olması gerektiğine inanıyorlardı.

Haz Muhammed, puta tapmamış, putlar adına kesilen kurbanlardan yememiş, putlar adına düzenlenen bayramlara iştirak etmemiş, putları açıktan tenkit etmemiş, yakınlarına putlar hakkındaki kanaatini açıklamamış, onları putlara tapmaktan vazgeçirme teşebbüsünde bulunmamıştır, Yahudi ve Hristiyanlık gibi dinlerle de ilgilenmemiştir. 146

İLK VAHİY VE PEYGAMBERLİK (610)

Haz Muhammed, peygamberlikten birkaç yıl öncesinden itibaren Ramazan ayında Hira dağındaki bir mağarada mistik bir hayat (tehannüs: toplumdan ayrılma) yaşamaya başlamıştır. Bu inziva geleneğini ilk başlatan kişinin dedesi Abdulmuttalib ve başkaları olduğunu, Abdulmuttalib’in 80-90’lı yaşlarda Ramazan ayı boyunca inziva hayatı yaşadığını, Kabe’yi tavaf edip yoksullara ikramda bulunduğunu kaynaklardan öğrenmekteyiz. Onlardan başka bazı kişiler de böyle zamanlarda bu tip yaşamı seçmişlerdir.

Hira’da 40’lı yaşlarda, 610 yılında, Cebrail adlı melek onun peygamberliğini müjdeledi. Alak sûresinin ilk 5 ayeti vahyolundu. Tekrar Hira’ya gitmeye devam etti, ancak Cebrail’le birkaç ay veya 3 yıl karşılaşmadı. Bu döneme “fetretü’l-vahy” (vahyin kesildiği ara dönem) denmektedir. Sonra Duha sûresi vahyoldu ve sonra Müddessir sûresi... – Rabbinin en büyük mucizelerinden birini, doğrudan vahiy meleği olan Cibril’i gördü. (53: 5-18)

Gelen vahiyler, onun inziva hayatı yaşamasını değil halkın içinde olmasını istiyordu. Hz Peygamber de bir daha Hira’ya çıkmadı. Hira’daki yaşamını övmedi.

Gizlilik Dönemi (610-613)

Hız Peygamber bu süreçte eşi Hız Hatice'yi, kızları Zeynep, Rukiyye ve Ümmü Külsüm'ü davet etti. Onlar Müslüman oldular. Sonra Hız Ali, sonra evlatlığı Zeyd b Harise ve sonra Hız Ebu Bekir Müslüman oldu. İslam'a davet 3-4 yıl gizli yürütüldü. Hız Ali başlangıçta babasıyla istişare etmesi gerektiğini söylemiş, ertesi gün babasına danışmadan daveti kabul etmiştir. Ebu Talip atalarının dininden ayrılamayacağı mazeretini getirmiş, ancak oğlu ve yeğenine de ses çıkarmamıştır.

Evlatlık edindiği Zeyd b Harise Şam'dan getirilmiş, Hız Hatice'ye hediye edilmiş, o da Zeyd'i Hız Peygamber'in hizmetine vermiş, Hız Peygamber de onu kölelikten kurtarmıştır. Zeyd'in babası Harise, onun fidesini vererek götürmek istemiş, Hız Peygamber de evlatlığını gidip gitmeme konusunda muhayyer bırakınca Zeyd, Hız Peygamber'in evini babasının yurduna tercih etmiştir.

Hız Ebu Bekir, Müslüman olunca Kureyş içindeki nüfuzunu ve servetini İslam'a davet yolunda kullanmıştır. Onun da desteğiyle Osman b Affan, Zübeyr b Avvam, Abdurrahman b Avf, Talha b Ubeydullah ve Sa'd b Ebu Vakkas gibi Kureyş gençleri gizlilik döneminde Müslüman olmuşlardır. Daha sonra Osman b Maz'un, Said b Zeyd, Ebu Ubeyde b Cerrah, Erkam, Ebu Seleme, Cafer b Ebu Talib, Ubeyde b Haris Müslüman oldular.

Toplantı yeri olarak şehrin dışında Safa tepesi eteklerindeki Erkam'ın evini kullanmışlardır.

HABEŞİSTAN'A HİCRET (615-616)

Habeşistan'a İlk Hicret (615): 615'de Ebu Cehil'in Allah Resulüne hakaretinden rahatsız olan Hız Hamza'nın Müslüman olması, Müslümanlara hem moral hem de güç kaynağı oldu. Bu sevinç ve inananları daha fazla rahatsız ediyor ve baskıları daha da artırıyordu. Bunun üzerine Hız Peygamber, himayesiz kalanlara Habeşistan'a hicret etmelerini tavsiye etti. 16: 41-42; 39: 10.

615 yılında 11 erkek ve 4 kadından oluşan ilk hicret kafilesi Habeşistan'a hareket etti. Heyette Hız Osman ve eşi Hız Peygamber'in kızı Rukiyye, Ebu Huzeyfe ve hanımı Sehle, Ebu Seleme ve eşi Ummu Seleme, Amir b Rebia ve hanımı Leyla, Zübeyr b Avvam, Mus'ab b Umeyr, Abdurrahman b Avf, Osman b Maz'un, Ebu Sebre, Hatib b Amr ve Süheyl b Beyda bulunuyordu.

Habeşistan'a İkinci Hicret (616): Bu gelişmeden yaklaşık 1 yıl sonra Cafer b Ebu Talib başkanlığında 82 erkek ve 18 kadından oluşan ikinci grup Habeşistan'a hicret etti. Muhacirler orada ülke halkı tarafından iyi karşılandılar. Habeşistan'a hicret edenler arasında hemen her kabileden insan vardı. Haşimoğulları en fazla baskıya uğramalarına rağmen Cafer ve eşi Esmâ dışında onlardan hicret eden olmadı. Cafer'in hem Hız Peygamber'i temsil etmesi, hem de Muhacirlere sözcülük yapması hedeflenmiştir.

Habeşistan'a hicret edenlerin emniyet içinde yaşamaları müşrikleri rahatsız etti. Onların Habeşistan'tan çıkarılmalarını sağlamak için Amr b el-As ve Abdullah b Ebu Rebia elçi olarak Necaşi'ye gönderildi. Onlar bu taleplerini Necaşi'ye iletiler. Necaşi, onları dinlemeden karar veremeyeceğini bildirdi. Sonra Müslümanları dinleyince Necaşi anlatılanlardan ve okunanlardan çok etkilendi ve Müslümanların ülkesinde güven içinde yaşayabileceklerini açıkladı. Mekke'ye heyet eli boş döndüler.

İkinci hicretin akabinde Hız Ömer Müslüman oldu, bu Müslümanları ferahlattı. Hız Ömer, Hız Peygamber'i öldürmek niyetiyle evinden çıkmış, kızkardeşi Fatıma ve eniştesi Said b Zeyd'e uğrayıp onlara şiddet uygulamış, sonra yaptığından pişman olmuş, okudukları şeyi kendisine açıklamalarını istemiş ve bu konuşmalardan etkilenmiş, Hız Peygamber'in yanına giderek Müslümanlığını ilan etmiştir. Hız Ömer'le birlikte Müslümanlar Kabe'de toplu halde namaz kılmış, Hız Hamza'nın ardından Hız Ömer Müslüman olması ve Garanik Vakası (53: 19-20: Lat, Menat ve Uzza'nın Allah'ın kızları olduğu zannıyla müşriklerin Hız Peygamber'e tabi olduğu haberleri) üzerine muhacirlerin bir kısmı Mekke'ye geri dönmüşlerdir, diğer kalanlar ise Hayber'in fethinden sonra Medine'ye dönmüşlerdir. (628).

HZ ÖMER'İN MÜSLÜMAN OLMASI VE AÇIKTAN DAVET (616)

6. yılda Hz. Ömer Müslüman olmuştur. Tebliğin bu süreci “ferdi girişimler dönemi” olarak adlandırılabilir.

Elçiliğin 4. yılında, en yakınlarından başlayarak ilahi mesajı açıktan duyurması istenmiştir. 15: 94; 26: 214-216 Bunun üzerine Hz Peygamber önce Abdulmuttalip oğullarını, sonra Haşim oğullarını İslam’a davet etmiştir. Birkaç gün sonra yakınlarını tekrar Allah’a çağırıştır. Amcası Ebu Talip, Hz Peygamber’in sözlerini doğru bulduğunu, onu destekleyeceğini, ancak atalarının dininden ayrılmayacağını tekrar yinelemiş, diğer amcası Ebu Leheb saygısız ve saldırgan bir üslup benimsemiştir.

Daha sonra Mekke’nin ileri gelenlerini Safa tepesinde toplayarak elçiliğini tebliğ etmeye karar verdi. Daha sonra özellikle hac mevsiminde Mekke’ye gelenlere tebliğ etmeye başladı. Sonra Ukaz, Mecenne ve Zulmecaz panayırlarını da ziyaret etmeye başladı.

Hz Peygamber tebliğ görevini üstlenmesinden itibaren kadın-erkek, genç-ihtiyar, zengin-fakir, hür-köle ayrımı yapmadan toplumun tüm katmanlarını İslam’a çağırıldı.

İlk Müslümanların en bariz özellikleri 30lu yaşlardaki gençlerden oluşmasıdır. Halid b Said, Mus’ab b Umeyr, Ebu Huzeyfe, Utbe b Rebia, Sa’d b Ebu Vakkas gibi Kureys’in önemli sülâlerine mensup zengin aile çocuklarıdır. Mekke’nin zenginleri arasında sayılabilecek olan Hz Ebu Bekir, Hz Osman, Hz Zübeyr, Hz Talha gibi benzeri şahıslar vardı. Abdullah b Cahş gibi anlaşılabilir, Bilal-i Habeşi, Habbab b Eret gibi köleler ile Yasir gibi himayesiz yabancılar ilk Müslümanlar arasında yerlerini almışlardır.

İlk Tepkiler

Put tapmayı eleştiren, dinlerini ayıplayan, atalarını akılsızlıkla suçlayan ayetler geldikçe Hz Peygamber’e tepkilerinin şiddeti artmaya başlamıştır. 10: 18; 21: 98-99; 25: 55; 29: 17; 5: 104; 2: 170; 31: 21;

Müşrik önderlerinin davete muhalefetlerinin birinci gerekçesi **dini kaygılardır**. Atalarından gelen inanç ve geleneklere sıkı sıkıya bağlı idiler. 5: 104

İkinci karşı çıkma gerekçesi **kişisel kaygılardır**; kin büyüklük taslama, peygambere uymayı gururlarına yedirememe, onu küçük görme sayılabilir. Çünkü kendilerini makam ve mevki yönünden daha üstte, geniş servet sahibi, daha şöhretli, daha nüfuzlu ve daha itibarlı görüyorlardı. 35: 42-43; 43: 30-31; 38: 8.

Üçüncü karşı çıkma gerekçesi, **siyasi ve ekonomik kaygılardır**. Kendi inançlarının ortadan kalkması durumunda Araplar nezdindeki itibarlarının ve imtiyazlarının azalacağından, menfaatlendikleri tüm geleneklerinin ve Mekke’nin ekonomik hayatının doğrudan veya dolaylı zarar göreceğinden, Kabe’nin kutsiyetini kaybedeceğinden endişe ediyorlardı. Put ticaretleri, Kabe sayesinde kazanılan onları endişelendiriyordu. Ebu Cehil, Ebu Süfyan, As b Vail, Ümeyye b Halef gibi kişiler hem kabile reisi, hem de Mekke’nin önemli tüccarları idiler. 28: 57

Başka bir gerekçe **kabile asabiyetidir**. Rakip kabileler, kendi itibarlarının zedeleneyeceğini düşünerek kör geleneklere körü körüne bağlılık gösterdiler.

Tüm bunların sonucu, **Hz Peygamber’den insanüstü ve doğaüstü özellikler beklemişler. Duydukları peygamber tasvirlerinin etkisiyle Hz Musa’ya, Hz İsa’ya ve diğer peygamberlere verilen mucizeleri adım adım istemişlerdir. Topraktan su çıkarması, bağı bahçesi olması, altın (mücevher) dan evlere sahip olması, göğe çıkıp oradan kitap indirmesi, göğü üzerlerine yıkması gibi taleplerde bulunmaya başladılar. 6: 50; 7: 188; 17: 90-93.**

Müşriklerden etkilenenler (Utbe b Rebia) de olmuştur. Dışarıdan gelenlerin etkilemek için müşrikler Hz Peygamber’in aleyhinde sözler sarfetmişlerdir; **kişiyi babasından, kardeşinden, karısından ve soyundan ayırdığını iddia ederek bizim başımıza gelenlerin senin de başına gelmesini istemiyorsan onunla konuşma** ve sözlerini dinleme demişlerdir. Bazılarını engellemede başarılı olmuşlardır. Ancak Ebuzer ve Tufeyl b Amr bu aleyhteki sözlerle rağmen Hz Peygamber’le görüşmüş ve Müslüman olmuştur. Hz Peygamber’in bulunduğu yeri soran Ebuzer’i bayıltıncaya kadar dövmüşlerdir.

Hz Peygamber’i bir peygamber olarak kabul etmedikleri için ona vahyin edebi yönünden dolayı **şair**, etkilemesinden dolayı **büyücü** (sahir), geleceğe dair bilgiler içermesinden dolayı **kahin**, Mekkelilerin kabullenemeyeceği gerçekleri dile getirmesinden dolayı delirmiş (**mecnun**), birilerinden öğrenilmiş

ithamıyla öğretilmiş (**muallem**), gerçekdışı olduğu ithamıyla uydurmacı (**müfteri**) gibi suçlamalarda bulunmuşlardır.

Müşrikler sözlü sataşmaların yanı sıra faaliyetlerini şiddete vardırmışlar ve suikast düzenleyecek noktaya gelmişlerdir.

1. Münazara ve Münakaşa

Allah'ın insan elçi göndermesi, insanların onunla iletişim kurması, bütün özelliklerini kendilerinde barındıran insan olması ve onun örnek alınması içindir. 6: 8; 11: 12; 15: 7; 25: 7; 17: 95; 6: 111

Utbe b Rebia, Ebu Süfyan, Nadr b Haris, Velid b Muğire, Ebu Cehil, As b Vail, Ümeyye b Halef gibi şehrin ileri gelenleri görüşme yapmak üzere Hz Peygamber'i yanlarına çağırmışlar, sözlerinin başında onu kavmi bölmek, atalarının dinine hakaret etmek ve onları sefihlikle nitelendirmek gibi faaliyetlere girmekle suçlamışlar, bunun ardından kendisine birtakım dünyevi imkanlar sunarak tebliğ faaliyetini durdurmasını istemişlerdir. Bu istekleri reddedilince, ondan mucizeler talep etmişlerdir; Mekke'yi saran dağları uzaklaştırmasını, şehrin içinden güzel ırmaklar akıtmasını, ataları Kusay b Kilab'ı diriltmesini, Allah'tan kendisine güzel bağlar, bahçeler, saraylar, anahtarı altın ve gümüş olan hazineler vermesini istemesini, çarşı pazarda maişet peşinde koşmaktan kurtulmasını sağlayacak zenginlikler istemesini talep etmişlerdir. 17: 90-93; 25: 7-8; 13: 31; 18: 110; 41: 6; 29: 50; 6: 109

Allah'tan melek göndermesini ve o meleğin kendi fazileti hakkında insanlara bilgi vermesini istemişlerdir. Daha önceden benzer talepler Ad ve Semud kavimleri de istemişti. 26: 154; 41: 14; 8: 32; 29: 53-54.

Hız Peygamber, mucize taleplerine karşılık her defasında kendisinin bu tür faaliyetleri gerçekleştirmek için gönderilmediğini, bunları yapıp yapmamanın ancak Allah'ın iradesine bağlı olduğunu tekrarlamıştır. Mucizeler bir nevi zor ve cebir vasıtasıdır, cebir ve zor altında itaat ve teslimiyet bir değer taşımaz. Hız Peygamber'in hayatı iyi incelenirse gösterilen bir mucize ile Müslüman olan şahsa pek rastlanılmaz. Onların redleri karşısında Hız Peygamber'in haleti ruhiyesi vahiyle yatıştırılmaya çalışılmıştır. 11: 12; 6: 35; 7: 188; 6: 50; 46: 9.

Hız Peygamber, Mekke'nin ileri gelenlerini kazanabilmek için büyük çaba sarfetmiştir. 18: 6; 26: 1-6; 35: 8; 10: 99; 33: 76; 27: 70; 10: 65; 15: 97-99. Ancak vahiy zengin fakir ayrımı yapmadan kendisine uyanları eğitmesini istemiştir. 6: 52-53; 18: 28-29; 80: 1-12

2. Alay ve İftira

İkinci aşamada alay ve iftiralar yoğunlaşmıştır. Özellikle Ümeyye b Halef kaş göz hareketiyle alay etmiştir. 21: 36; 25: 41; 31: 6-7; 104: 1-9 Velid b Muğire ve Ebu Cehil de Hız Peygamber'i her gördüklerinde alay edici laf atmışlardır. 21: 41; 6: 10; 25: 41-42; 108: 1-3; 15: 94-96

3. Anlaşma Teklifi

Müşrikler taktik değiştirerek dünyevi menfaatler vaadiyle Hız Peygamber'i davetinden vazgeçirmeye çalıştılar. Özellikle Utbe b Rebia vazgeçirmek için her yolu denedi. Cinlendi ise her türlü harcamayı yaparak tedavi ettirebileceklerini söyledi. En sonunda sen bizim gibi, biz de senin gibi, sen bizim taptıklarımıza, biz de senin taptığına tapalım dediler. Hız Peygamber, bu tekliflerin hepsini reddetti, her defasında amacını anlatma yoluna gitti.

4. Ebu Talib'e Baskı

Ebu Talip'ten yeğenini teslim etmesi halinde Kureyş'ten istediği en yakışıklı, en zengin genci evlatlık vereceklerini vaat ettiler. Ancak Ebu Talip tüm bu teklifleri reddetti ve yeğenini ölünceye kadar koruyacağını söyledi.

HAŞİMOĞULLARINA AMBARGO (616-619)

Hz Hamza ve Hz Ömer'in Müslüman olmaları Mekkelileri iyice öfkelenmişti. **Kabile dayanışması (asabiyet) gereği Haşimoğulları, Hz Peygamber'i himaye ediyordu.** Ebu Talib'i ikna edemeyince bütün sülaleye baskı yapmaya başladılar. Çünkü Cahiliyye dönemi kabile anlayışına göre **ferdi suç ve ceza yerine kolektif sorumluluk** geçerliydi. Bunun sonucu Haşimoğulları ve Muttaliboğullarını düşman ilan ettiler, onlarla akrabalık bağlarını kesmeye, ticari faaliyetlerini engellemeye, kısaca bu kabileyi sosyal hayattan tecrit etmeye karar verdiler. Haşimilere uygulayacakları boykot kararını ilan eden metin Kabe duvarına asıldı.

Ebu Talip kabileye sahip çıkarken Ebu Lehep ise boykotun başında kendi kabilesini terk edip müşriklerle birlikte yaşamaya karar verdi. Muhasara (kuşatma) 3 yıl sürdü. (616-619) 3 yıl boyunca büyük sıkıntılar yaşandı. Bu aile ile yakın akrabalığı olan Hışam b Amr ve Hakim b Hizam gibi bazı Mekkeliler gizlice yaptıkları yardımlar bile en doğal ihtiyaçları karşılamaktan uzaktı. Bu sürede onlara hiçbir şey satılmadı. Bu nedenle aralarında ölenler oldu, hatta deri parçasını öğütürerek yiyenler oldu. Ancak kabile dayanışmasından Haşimoğulları ödün vermediler. Hatta birbirlerine daha da yakınlaştılar.

Kureyşli bazı kabileler boykotu delen bazı uygulamalara giriştiler, en sonunda kararı tanımadıklarını ilan ettiler. Haşimoğulları'na uygulanan boykotu geçersiz kılmak için ilk Beni Amir'den Haşim b Amr, Nevfel'den Mut'im b Adiy, Beni Esed'den Ebul Bahteri ve Zem'a b el-Esved, sonra Mahzumlu Züheyr b Ebu Ümeyye katılmışlardır.

ŞAKKU'L-KAMER OLAYI (M618-H8)

Hadis Kitaplarında Şakku'l-Kamer Olayı

Haram aylarda boykot uygulanmadığından Şi'bu Ebi Talip denilen bölgeye sığınan Haşimoğulları bu aylarda dışarı çıkabiliyorlardı. İşte böyle bir zamanda Hz Peygamber, Mina'da iken Mekke'li müşriklerin mucize istediği üzerine bir işareti ile ay yarılmış, yarısı bir dağın üzerine, diğer yarısı da diğer bir dağın üzerine ayrılmış veya Hz Peygamber'in önünde durmuş sonra tekrar birleşmiş, olayı izleyen Mekkeliler bunun sihirden ibaret olduğunu belirtmişlerdir. (Buhari, Tefsir, 290; Müslim, Sıfatul Münafikin, 45)

Bu rivayetin detaylarında birtakım tezatlar göze çarpmaktadır: Mucizeyi kimi rivayetlerde müşrikler, kimi rivayetlerde Yahudi alimler istemiştir. Mekke'de Yahudi tüccarlar dışında Yahudiler bulunmamaktaydı. İbn Hacer, bir eserinde (Fethu'l Bari , VII, 182) **bu mucizeyi Medineli bir sahabe olan Enes b Malik dışında rivayet eden yoktur der. (Enes, o tarihte Medine'de yaşayan 7 yaşında bir çocuktur.)** Olayın bir kere mi, yoksa iki kere mi cereyan ettiği konusunda da ihtilaflar vardır. (Taberi, Tefsir, VIII, 111) Kimisi iki kere yarılmayı, ayın ikiye ayrılması diye te'vil etmiştir. (İbn Kesir, Bidaye, II, 483). Yarılan ayın iki parçasının Hz Peygamber'in göğsünden girip kollarından çıktığı veya bir parçasının Safa tepesine, bir parçasının da Merve tepesine indiği, Mekkelilerin bunu ikindi ve akşam vakitleri arasında bir süre izledikleri aktarılır. Şakku'l-Kamer Olayını savunanlar bile bu haberleri uydurma ve iftira olarak nitelerler. (İbn Kesir, Bidaye, II, 483)

Bu rivayetin ravileri; Enes b Malik, Huzeyfe b Yeman, Abdullah b Abbas, Abdullah b Ömer, Abdullah b Amr, Cubeyr b Mut'im, Abdullah b Mes'ud'dur. Bu ravilerden Enes ve Huzeyfe Medine'de Müslüman olmuşlardır ve onların olayı görmeleri mümkün değildir. Abdullah b Ömer, Abdullah b Abbas, Abdullah b Amr bu olay meydana geldiği zaman henüz doğmamış, diğerleri de bunu gözlemleyebilecek yaşta veya durumda değildir. (İslamiyyat, Prof Bünyamin Erul, c7, sayı3, sayfa188, 2004). Cubeyr ise bu olay olduğunda Müslüman değildir, üstelik rivayete gören kendisi değil babası Mut'im'dir. **Mekke dönemini yaşamış, olaylara tam olarak şahit olmuş Hz Ebubekir, Hz Ömer ve Hz Ali gibi çok sayıda sahabe toplumu varken, olayı bize aktaranların çoğunlukla olayları görmeyen insanlardan meydana gelmesi bir tesadüf olabilir mi?**

Bu rivayetlerin hiçbirinin mütevatir düzeye ulaşmaması, Cubeyr gibi bazı rivayetlerde kopukluk (munkatılık) olması, bu olayın kesin bir delile dayanmadığının göstergelerindendir. (Diyanet, Kur'an Yolu, V,123; Diyanet, İslam Ansiklopedisi, İnşikaku'l-Kamer)

Tefsir Kitaplarında Şakku'l-Kamer Olayı

Müfessirlerin bir kısmı bu olayı rivayetlerle temellendirerek bir gerçek olarak değerlendirirler. (İbn Kesir, VII, 450; Taberi, Tefsir, XIII, 111; Razi, Tefsir, XX, 590; Elmalılı, Hak Dini, VII, 333; Mevdudi, Tefhim, VI, 45)

Bazı müfessirler ise bu konudaki rivayetleri kabullenmeyerek ayetlerdeki ifadenin kıyamet günü gerçekleşmesi beklenen bir olay olduğunu, bu manada henüz ay yarılmasının gerçekleşmediğini, bunun kıyamet günü olacağını belirtirler. Sa'lebi, Kurtubi, Kuşeyri ve Maverdi gibi bazı alim ve müfessirler bu görüştedirler. (İbn Atiyye, Veciz, V, 211; Kurtubi, XVIII, 83; Esed, Kur'an Mesajı; Zeki Duman, Beyanu'l-Hak, I, 227) Tabiinden Hasan Basri, Ata b Rabah'ın ayetteki ifadenin kıyamet günü gerçekleşeceğini savunduğunu bildirirler. (Diyanet, İslam Ansiklopedisi, İnşikaku'l-Kamer)

Esed'e göre o gece kısmi bir ay tutulması yaşanmıştır şeklinde yorumlar. Nitekim rivayetlerde, o gece ay tutulmasını belirten bilgiler de vardır. (İbn Kesir, Bidaye, II, 483)

Siyer Kitaplarında Şakku'l-Kamer Olayı

Bu olay ilk dönem İslam Tarihi kitaplarında değil sonraki dönem İslam Tarihi ve hadis kitaplarında yer alır. İbn İshak, İbn Hişam, İbn Sa'd, Belazuri ve Taberi gibi ilk klasik İslam Tarihi kaynaklarında bu olaydan bahsedilmemiştir. Oysa bu kitaplar, hadis kitaplarından önce yazılmıştır. Taberi, önsözünde kitabına her türlü rivayeti aldığını belirtmesine rağmen bu olaydan söz etmemiştir. Ancak Taberi tefsirinde söz konusu ayete gelince bu olaya yer vermiştir. Ancak Taberi, 17: 59'daki açıklamalarıyla Kamer sûresindeki açıklamaları birbirini tutmamaktadır. Kur'an'da bu olaydan söz edildiği görüşü, olaya önem kazandırmakta ve rivayetleri incelemek gerektirmektedir.

Kur'an'da Şakku'l-Kamer Olayı

Kur'an'da Kamer suresinde Ayın Yarılması geçmiş zamanla verilmiştir. Bkz. 54Kamer: 1. Kur'an'da kıyameti anlatan pek çok olayda geçmiş zaman (mazi) kipi kullanıldığına dair çok sayıda örnekler vardır. (Bkz. 82: 1; 84: 1; 89: 23; 36: 51) Ayrıca bu ayet, şakku'l-kamer'i gösterecekse bilinen bir olay olmasından dolayı "ayet" değil, başında belirlilik takısı (el-ayet) olması gerektiği de dile getirilir. Bazı araştırmacılar ise bu ayetlerin indiği dönemle, o olayın gerçekleştiği dönem arasında 4-5 yıl gibi fark olduğuna dikkat çekerler. Diğer taraftan bu olay, Mekke'de gündem oluşturmamıştır, dünyanın başka hiçbir yerinde görülmemiş, tarih ve astronomi literatürüne girmemiş, böyle bir mucize gerçekleştiyse bundan dolayı inananların olmadığı ve inanmayanların başına neden azap gelmemiştir diye sorgulanmıştır.

Diğer taraftan Kur'an'da mucize göndermeme gerekçeleri sıralanmıştır. (17: 59; 29: 51; 17: 90-93) Bazı hadislerde de Hz Peygamber'e yalnızca Kur'an mucizesinin verildiği bildirilmiştir. (Buhari, Fedailu'l-Kur'an, 1; Müslim, Kitabul-İman, 239)

(Azimli, Siyer, 145-158)

HÜZÜN YILI (620)

Peygamberliğin 10. Yılında Ebu Talip ve Hz Hatice peş peşe vefat ettiler. (Ramazan 10 /Nisan 620) Hz Peygamber buna çok üzülmüştür. Bu yıla "hüzün yılı" denmiştir. Amcasını kaybetmesi demek, içinde yaşadığı ülkenin yönetim biçiminden dolayı Ebu Leheb'in himayesine girmek demektir. Nitekim de öyle oldu. Ebu Talib'in ölümünden sonra kabile asabiyeti gereği Hz Peygamber'in himayesini Ebu Leheb üstlendi. Peygamberlikten önce Ebu Leheb'le Hz Muhammed'in arası iyiydi. İki kızını da Ebu Leheb'in iki oğluyla nişanlamıştı. Ebu Cehil de kısa süreli himayesini üstlenmiştir. Ebu Leheb, arkadaşlarının tahrikleriyle ve Hz Peygamber'in bütün müşriklerin cehennemlik olduğunu söylediğini bahane ederek bu himayeyi çekmiştir.

Fiili Saldırı (620)

Sözlü saldırının yanı sıra fiili saldırıda bulunanlar, amcası Ebu Leheb ve onun karısı Ebu Süfyan'ın kız kardeşi Ümmü Cemil, Ümeyye b Halef, As b. Vail, Ebu Cehil, Nadr b Haris, Abdullah b Ziba'a, Ahnes b

Şerik, Velid b Muğire, Übeyy b Halef ve Ukbe b Muayt'tır. Kimisi Kabe'yi tavaf esnasında saldırmışlar, Ebu Cehil'in yönlendirmesiyle namaz kılariken üzerine deve işkembesi koyan Ukbe b Ebu Muayt, aynı kişi Übeyy b Halef'in kışkırtmasıyla Hz Muhammed'in yüzüne tükürmüştür. Yine Ukbe Ebu Leheb'le birlikte Hz Muhammed'in evinin önüne pislik atarak onu ve ailesini rahatsız etmeye çalışmıştır. Ebu Leheb'in karısı Ebu Süfyan'ın kız kardeşi Ümmü Cemil de Hz Muhammed'in geçtiği yollara pislikler ve dikenler atmış ve kızları Rukiyye ve Ümmü Gülsüm'ün nikahlarının iptalini sağlamıştır. Ebu Cehil, eline aldığı büyük bir taşı Kabe'de namaz kılmakta olan Hz Peygamber'in üzerine atmaya çalışmış, ancak amacını gerçekleştirememiş, korkudan geri dönmüştür. Ukbe b Muayt, Hz Muhammed'i suikastla öldüreceği haberini yaymış, Ebu Talip gençleri toplayarak onları savaşa tehdit etmiştir.

Müşrikler Ebu Cehil'in tavsiyesi ile Darunnedve'de toplanmışlar, her kabileden bir kişinin katılımıyla suikast düzenlemeye karar vermişlerdir. Hz Peygamber bundan haberdar olmuş ve evini terk etmiştir.

En ağır fiziki işkenceye uğrayanlar köleler ve himayesizler olmuştur; hapsedilmişler, aç-susuz bırakılmışlar, şiddetli dayığa maruz kalmışlar, sıcak kumlara yatırılmak suretiyle dinlerinden dönmeye zorlanmışlardır. Bilal-i Habeşi Ümeyye b Halef'in işkencesine maruz kalmış, Hz Ebu Bekir en güçlü kölesiyle değişmesi sonucu işkenceden kurtulmuştur. Ebu Cehil aynı işkenceleri Yasir ailesine uygulamıştır. Ammar'ın annesi Sümeyye ve babası Yasir'in ölümüne neden olmuştur. Ammar ise efendisinin duymak istediği sözleri söyleyerek canını kurtarmıştır. Habbab b Eret, Ebu Fükeyhe ve Lübeyne gibi korumasız köle ve cariyeler de Ammar ve Bilal gibi sistematik işkence mağdurları olmuşlardır. Habbab gördüğü işkencelerden dolayı ölümü bile temenni etmek zorunda kalmıştır. İlk Müslümanlardan Zinnire de gördüğü şiddet ve işkenceden dolayı gözlerini kaybetmiştir. Kimi köle ve cariyeleri Hz Ebu Bekir satın alarak kurtarmıştır. Hz Ebu Bekir'in babası oğlundan zayıf değil güçlü köleler satın almasını istemiştir. O ise amacının adam toplamak değil Allah rızası olduğunu söylemiştir.

Yalnızca yoksullar değil varlıklı insanlar da mağdur olmuşlardır.

Pasif Direniş

Müslümanlar sayısı ve gücü hiçbir zaman müşriklerle baş edebilecek boyuta ulaşamadı. Onlar fiziki mücadele yerine pasif direnişi seçtiler, saldırılara karşılık vermekten kaçındılar, toplu halde Kabe'de bulunmadılar, görüşmelerini Mekke'nin dışında ıssız ortamlarda yaptılar. Hz Ömer ve Hz Hamza'nın Müslüman olmasına kadar Erkam'ın evinde gizlice Kur'an çalışmaları ve ibadetlerini yaptılar.

Şiddete maruz kalan Müslümanlara sabır ve tesellide bulundular. 15: 97; 16: 127; 52: 48; 68: 48-50.

Abdullah ibn Mes'ud, bazı ayetleri Kabe'de yüksek sesle okuyunca feci bir şekilde dövüldü. Sa'd b Ebu Vakkas, müşriklerin saldırması üzerine yerden bulduğu bir deve kemiğini gelenlerden birinin başına vurarak yarmıştı. Bu olay Mekke'de İslami konuda akıtılan ilk kan kabul edilmiştir.

TAİF YOLCULUĞU (620)

3 yıllık boykotun ve Hz Peygamber'i himaye eden Ebu Talib'in vefatından sonra, Müslümanların önemli bir kısmının Habeşistan'a hicret etmesiyle Mekke'de can güvenliği pek kalmamıştı. Allah Resulü Mekke dışında siyasi destek aramaya başladı. 620lerde Hz Peygamber ilk önce Mekke'ye en yakın şehir olan Taif'e gitti. Orada Sakif kabilesinin ileri gelenlerini İslam'a davet ederek Mekkelilere karşı himaye istedi. Ancak Mekkelilerle sıkı ticari bağları olan ve Mekkelilerden bağımsız siyasi tavır sergileyemeyen Sakif'in ileri gelenleri çağrıya olumlu karşılık vermedi. Hz Peygamber'in bu görüşmeyi Mekkelilere haber vermemeleri ricasını da dinlemeyip Mekkelilere haber verdiler. Daha sonra şehrin ayaktakımı insanlarını Hz Peygamber'in üzerine saldırdı. Çok zor durumda kalan Allah Resulü, ancak Kureyşli Utbe ve Şeybe b Rebia kardeşlerin Taif dışındaki bahçesine sığınarak bu saldırıdan kurtulabildi. Mekke'ye girmesi için yine himayeye ihtiyacı vardı. Üstelik Mekkeliler durumdan haberdar olmuşlar ve kinleri daha da artmıştı. Hz Peygamber, Ahnes b Şerik ve Süheyl b Amr'dan himaye talebinde bulundu, ancak onlar kabul etmediler. Nevfelogulları reisi Mut'im b Adi himaye etmeyi kabul etti.

İSRA OLAYI (621)

Hız Peygamber'in amcasını ve eşini kaybetmesi, Taif'te ilahi mesaja kulak verilmemesi, saldırıya uğraması, Mekke'ye geri dönüşte zorlukla karşılanması, onda, ilahi rızaya uygun davranıp davranmadığı endişesini getirmişti. Taif'ten kovulurken de onun en büyük endişesi Allah'ın razı olup olmamasıyla ilgiliydi. Acaba görevini ifayla ilgili bir eksiklik-aksaklık mı olmuştu? Nitekim bu yönde de dua etmişti. İnsanların sözlü ve fiili sataşmalarına o kadar çok maruz kalmıştı ki Taif'ten dönerken artık insanlardan korkmuyordu. Eğer Allah yaptıklarından razı değilse bu durum onu daha çok endişelendiriyordu. Evine dönünce acaba bir yerlerde hata yapıp yapmadığını düşünmeye ve yaşananları değerlendirmeye başladı. Tüm bu sıkıntılar arasında İsra olayı gerçekleşti. Bir gece çok uzak bir gece yolculuğuna (isra), en uzaktaki mescide götürüldü. Bu yolculukla Hız Peygamber'in makbul statüde olduğu bildirildi. (17: 79) Bu gece yolculuğunda, Allah'ın, bazı ayetlerini (ilahi mesajları ve işaretleri görmesi) göstermesiyle, vahiyler (ilahi mesajları) alması ve bu yolla ilahi destek verilmesiyle büyük bir moral oldu. (17: 1;)

"Bir kısım ayetlerimizi (delillerimizi, işaretlerimizi) kendisine göstermek için, kulunu (Mekke'deki) Mescid-i Haram'dan, çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa (en uzak mescide)'ya bir gece yürüten O (Allah) yücedir. Gerçekten O, işitendir, görendir." (17İsra: 1)

"Bir zaman sana: "Rabbin insanları kuşatmıştır, (suçluları cezalandırmak üzeredir)" demiştik. Sana gösterdiğimiz rü'yâyı ve Kur'ân'da la'netlenmiş ağacı, insanları(n imanını) sınaama (aracı) yaptık. Biz onları (çeşitli biçimlerde) korkutuyoruz. Fakat korkutmamız onların azgınlıklarını daha da artırmaktan başka bir katkı yapmıyor." (17İsra: 60)

Rivayetlerde İsra ve Mirac

İsra ve Mirac konusuna getirilen delil daha çok İsra sûresinin ilk ayetidir. Hız Peygamber'in bir gece Mekke'den Kudüs'e götürülüşüne 'İsra', Kudüs'ten göklere çıkışına da rivayetlerde yükseliş anlamına gelen 'Mirac' denmektedir. Tefsirciler bu iki olayı birbirinden ayırır, ilkinin Kur'an'da anlatıldığını ve inkarının küfür olduğunu, ikinci olay Mirac'ın ise rivayetlerde anlatıldığını inkarının küfrü gerektirmediğini söylemişlerdir. (Said Havva, Esas, I, 388)

Olayın vuku bulduğu zaman ihtilafıdır. Rivayetlerde genel olarak Mekke döneminde olduğu belirtilse de bazıları vahyin ilk günlerinde (Taberi, Tefsir, I, 537), bazıları 5. yılında veya 10. yıldaki Ebu Talib'in ölümünden sonra olduğunu belirtirken (İbn Kesir, Tefsir, II, 470), bazıları da birkaç kere vuku bulduğundan (Şibli, III, 423) bahsederler. Belazuri, olayın hicretten bir yıl önce gerçekleştiğini aktarır. (Belazuri, I, 295). Buhari ise Mirac olayının peygamberlikten önce olduğunu belirtir. (Buhari, Menakıb 24; Tevhid 38). Buhari İsra olayına (Hız Peygamber'in Kudüs'e gitmesine, oradaki namaza ve Mescid-i Aksa gibi konulara) değinmemektedir. İbn Sa'd iki olayı ayrı başlıklarda farklı olaylar gibi aktarmaktadır. Hicretten bir buçuk sene önce, Recep ayının 27. Gecesi Burak adlı bir binitle Hız Muhammed, Mekke'den Kudüs'e (Beyt-i Makdis'e) götürülmüştür. Oradan da Cebrail'le birlikte Mirac merdiveniyle göğün değişik katmanlarında bulunan diğer peygamberlerle görüştü. Orada Cennetlikler ve Cehennemlikler gösterildi. Yedi kat göğün 6. Katında Hız. Musa, 7. Katında Hız İbrahim vardı. 7. Kattan yukarısı Sidretü'l-Münteha idi. Oranın ilerisine Cebrail geçemedi. Aksi takdirde yanacağını söyledi. Hız Muhammed o noktayı geçti. Allah'la görüştü ve orda pek çok mucizenin yanı sıra 50 vakit namaz emredildi. Dönüşte Hız Musa 50 vakit namaza ümmetinin güç yetiremeyeceğini, bu nedenle Rabbinden bunu azaltmasını niyazda bulunmasını istedi. 10 vakit azaltıldı. Tekrar Hız Muhammed'in geri dönüşünde Hız Musa, 40 vakte de güç yetiremeyeceğini, tekrar dönüşte 30 vakte de güç yetirilemeyeceğini, tekrar dönüşte 20 vakte de güç yetiremeyeceğini, tekrar dönüşte 10 vakte de güç yetirilemeyeceğini söyledi. En son 5 vakitten sonra Hız Muhammed tekrar geri dönmedi.

Mirac'ta 50 vakit namaz emredilmesiyle ve Hız Musa'nın bir öğretmen edasıyla Hız Peygamber'i yönlendirmesiyle ilgili rivayetlere güçlü tenkitler bulunmaktadır. (Ahmet Çelebi, Hız Muhammed'in Hayatı, 59; Sarmış, Hız Muhammed'i Doğru Anlamak, 376; İbn Hişam, III, 282) Yolculuk sırasında Cennet ve Cehennem'in gösterilmesinin mümkün olamayacağı, yolculuk sırasında kervana uğraması, Mirac sonrası Hız Ebu Bekir'in tavrı ve ona Sıddık lakabının verilmesi Ehl-i Sünnet hayranlığının icatları (Nedvi,

Asr-ı Saadet, III, 449; Heykel, Hz Muhammed'in Hayatı, I, 99) ve Mirac'ta gösterilen diğer temsillerle ilgili itirazlar bulunmaktadır. (İbn Hişam, III, 274)

Mirac'a benzer anlatılar Eski Hint, İran'daki Zerdüş, Yahudi mitolojisinde İbrahim, Musa, İdris ve İshaya peygamberler hakkında da bulunmaktadır. (DIA, İslam Ansiklopedisi, Mirac maddesi)

İslam öncesi haniflerden olan Ümeyye b Salt hakkında meleklerin gelip evin damından girip onun kalbini yıkayıp Mirac'a götürdükleri anlatılır. (İbn Kesir, II, 172; Ateş, Tefsir, X, 430)

Ünlü İslam Tarihçisi Hamidullah, Mirac'da yer değiştirme olayının, Allah'ın her an her yerde hazır ve nazır bulunma ve insana şah damarından daha yakın olmasına ters düşüp düşmediğini sorgulamaya davet etmektedir. (50: 16; 56: 83-85; 58: 7; 57: 4) (Hamidullah, İslam Peygamberi, 218, 259-260; Azimli, 176)

Rivayetlere göre Hz Peygamber, Kabe'ye gidip bu vizyonu, yaşadıklarını, gece yolculuğunu anlatmak istedi. Uzak bir yolculuğa gittiğini ayrıntılarıyla anlattı. Müşrikler onunla alay ettiler. Bazı Müslümanlar bu olaydan dolayı İslam'dan döndüler. Müşrikler Hz Ebu Bekir'e de hemen haber ulaştırdılar. Bak adamın neler attı diye. Ebu Bekir, "Eğer o anlattıysa doğrudur. Çünkü o asla yalan söylemez" dedi. O güne kadar değişik zamanlarda ve düzensiz kılınan namaz o günden itibaren belli vakitlerde ve düzenli biçimde kılınmaya başlandı. 2: 285-286 ayetleri indi.

Buhari, Mirac olayının İslam'ın gelişinden ve peygamberlikten önce olduğunu aktarır. (Buhari, Menakıb, 24; Tevhid, 38).

İbn Hişam, Hz Peygamber'in Mirac'a çıkmadan önce amcasının kızı Ümmü Hani'nin evinde yatsı namazını kıldıktan sonra uyuduğu ve sonra kalkıp Mirac'a gittiğini Ümmü Hani anlatır. (İbn Hişam, III, 268) Oysa o dönemde yatsı namazı farz kılınmamıştır. Müellifler bu konudaki farklı rivayetlerin içinden çıkamayınca her birini arka arkaya aktarmışlardır.

İsra'ya Farklı Bakış

İsra ve Mirac'ın fiziksel mi, ruhen mi, rüyada mı yaşandığı tartışılmıştır.

"Bir zaman sana: "Rabbin insanları kuşatmıştır, (suçluları cezalandırmak üzeredir)" demiştik. Sana gösterdiğimiz rü'yâyı ve Kur'ân'da la'netlenmiş ağacı, insanları(n imanını) sınama (aracı) yaptık. Biz onları (çeşitli biçimlerde) korkutuyoruz. Fakat korkutmamız onların azgınlıklarını daha da artırmaktan başka bir katkı yapmıyor." (17İsra: 60)

Kimi bilginler Hz Peygamber'in maddi olarak bedeniyle çıktığını (İbn Kesir, II, 477), kimisi de bir rüya gibi (Filipeli Ahmet, İslam Tarihi, 175) gerçekleştiğini belirtirler.

İlk siyer kaynakları Mirac olayını rüya sırasında olan bir şey veya uykudayken gerçekleşen bir hadise olarak değerlendirirler. (17: 60) (Ateş, Tefsir, XIII, 274)

İbn İshak, "Hz Peygamber'in bedeni kaybolmadı, fakat Allah onun ruhunu yürüttü" şeklinde görüş bildirir. (İbn İshak, 462).

İbn Hişam da aynı kanaati, Hz Aişe'den aktardığı, "Onun cesedi kaybolmadı, onun yalnızca ruhu götürüldü" rivayeti ve Muaviye'nin Mirac hakkında "O, Allah Teala'dan sadık bir rüya idi" şeklindeki rivayeti paylaşır. Ayrıca bu görüşü Mirac'ın Hz Peygamber, Hicr'de uyurken olduğuna dair rivayetle destekler. (İbn Hişam, III, 253)

Belazuri de Hz Peygamber'in ancak ruhunun gittiğini belirtir. (Belazuri, I, 96)

İlk siyer kaynaklarına göre bu olay rüyada gerçekleştiği bilgisi verilmektedir. İsra, 60. ayet de buna kanıt getirilmektedir.

Mirac'ta Hz Peygamber'in Allah'ı görüp görmediği ile ilgili olarak Hz Aişe'ye soru sorulunca, kendisi bunun ürpertici bir soru olduğunu ve 6: 103 ayetinin de gereği olarak bunun mümkün olmadığını bildirir.

5160- Hz Aişe: "Kim sana: "Muhammed Rabbin gördü" derse yalan söylemiştir. (Hz Aişe) Delil olarak şu ayeti okudu. "O'nu gözler idrak edemez, O ise gözleri idrak eder" (6En'am/103) ([Buhârî, Tefsir, Maide 7; Müslim İman, 287, (177); Tirmizî, Tefsir, En'am (3070).]

İsra Nedir?

İsra olayı, Kur'an'ın belirsiz (nekra, leylan) bir ifade ile belirttiği gibi ne zaman olduğu belli olmayan ve Mekke dönemi yıllarında bir gece Mescid-i Haram'dan Ci'rane'deki Mescid-i Aksa'ya götürülme olayıdır. "Götürme" tabirinin Allah'a izafesi Kur'an'ın benimsediği bir üsluptur. (Bkz benzer üslup 8: 5) Bu olayda, **"bir gece" denilerek geceye ve ayetlerin neler olduğuna dair bilgi vermemesiyle de gösterilenlere kutsiyet atfedilmesinin önüne geçmiştir.**

İsra olayı, Mirac'tan farklı olup geceleyin maddi bir yürütmedir. Çevresi mübarek kılınan yer ise Mekke'dir.

Allah'ın isteğiyle Hz Musa, Hz Lut ve diğer inananlar, fanatik inkarcılardan kurtulmak için gizlice gece yolculuğu (isra) yapmışlardır. Bkz. 11: 81; 15: 65; 20: 77; 26:52; 44: 23. **Gece yolculuğu (isra), önceki peygamberlerin de yaptığı bir iştir.** Allah, Elçisini bir gece, müşriklerin zararlarından korunacağı Uzak Mescid'e gizlice götürmüştür. Rabbimizin bize içeriğini bildirmediği bir takım ayetleri (ilahi deliller ve işaretleri) ona göstermiştir. Kur'an'da Hz Yusuf, Hz Musa, Zül-karneyn, Ashab-ı Kehf, Cennet ve Cehennem, bitkiler, hayvanlar, ölmüş hayvanların nitelikleriyle ilgili ayrıntılarıyla ilgili bilgi veren Rabbimiz pekala bu konuda da bizlere ayrıntılı bilgi verebilirdi.

Mescid-i Aksa Neresi?

İsra ve Mirac olayını incelerken en önemli konulardan birisi de Mescid-i Aksa'nın neresi olduğudur. Kur'an'da yalnızca 17İsra: 1'de geçen 'Mescid-i Aksa (en uzak mescit)'nin neresi olduğu ihtilaflıdır. Kimi din bilginlerine göre Mescid-i Aksa Kudüs'te, kimine göre ise Mekke'ye 20-25 km uzaklıktaki Cirane'dedir.

'Mescid-i Aksa (en uzak mescit)'ya dair verilen tek bilgi, çevresinin Allah tarafından bereketli kılınmış (barekna havlehu) olmasıdır. Yine Kur'an'da nerenin çevresinin bereketli kıldığı net biçimde verilmez. Ancak

"İnsanlar için kurulan ilk ev (mabet), **Mekke'de olup** alemler için **bereketli (mübarek)** ve rehberdir." 3:96

"İndirilen kitabın **bereketli (mübarek)** olduğu, kentlerin atası (Mekke) ve **çevresini** uyarma amacı taşıdığı..." 6: 92

İsrailoğullarının, **Allah'ın içini bereketlendirdiği** ülkenin doğularına ve batılarına mirasçı kılınması.. 7: 137 Kimine göre buradaki ülkeden kasıt Mısır veya Filistin'dir.

Lut'un, **Allah'ın içini bereketlendirdiği** ülkeye çıkarılması... 21: 71 Buradaki ülkeden kasıt Suriye ve Filistin'dir.

Rüzgar, **Allah'ın içini bereketlendirdiği** ülkeye (bölgeye) eserdi. 21: 81 Bu bölge Kızıldeniz'den Yemen'e kadar uzanan bölgedir.

Bereketli yer... 28:30 Hz Musa'ya vahyin geldiği, Medyen'den Mısır'a giderken Tur-i Sina..

İçini Allah'ın bereketlendirdiği ülkeler... 34: 18 Yemen'den Suriye'ye kadar bereketli bölgeler

Allah, yeryüzünü, içini bereketlendirdi... 41:10

Mekke'nin bereketli olma özelliği

"Görmediler mi ki, çevrelerinde insanlar kapılıp yağma edilirken, biz Harem (Mekke'y)i güvenilir (ve dokunulmaz) kıldık?... " 29:67

Kur'an'daki bu ifadelerle göre bereketli kılınan yer, yalnızca bir yer değildir. Söz konusu yerlerin bereketli kılınması, doğrudan Allah ile ve peygamberlerle ilişkilendirilmiş, ve daha ziyade vahyin geliş bölgesini ve peygamberlerin yaşam alanlarını konu edinmektedir.

Diğer taraftan o dönemde, Müslümanların henüz eline geçmeyen ve Müslümanların kullanmadığı mekanlar için 'mescit' sözcüğü kullanılmamaktadır. Kur'an'da, Hristiyanlara ait dini mabetlere 'manastırlar (savâmi)', 'kiliseler (biye)', Yahudilere ait dini mabetlere 'havralar (salavat)', Müslümanlara ait dini mabetlere ise 'mescitler (mesâcid: mescitler)' terimleri kullanılmıştır. Bkz. 22: 40

İsra: 60'da Gösterilen Rüya

Kur'an'da 'rüya' sözcükleri, uykudayken ileride gerçekleşecek olayların gösterilmesini ifade etmektedir. Hz Yusuf'un gördüğü rüya, ileride gerçekleşmiştir. 12: 5, 100. Hz Yusuf'un hapis arkadaşlarının gördüğü rüya da ileride ortaya çıkmıştır. 12: 43. Hz İbrahim gördüğü rüyayı gerçekleştirmiştir. 37: 105. Hz Peygamber'in gördüğü rüya, Mekke'nin fethedilmesiyle gerçekleşmiştir. 48: 27. Mekke'nin fethedileceğine dair Hz Peygamber rüya görmüş olmalıdır.

Muhtemelen Allah Elçisi'nin; yakınlarını kaybetmesi, Mekke'de himayesiz kalması, Taif'teki tepkiler ve uğradığı saldırılar ve Mekke'ye zorlukla girişi onu çok üzmüş ve yıpratmıştır. Daha sonra Hz Peygamber, geceleyin gizlice, Mekke dışında, dostlarıyla daha önce pek çok kez mescit olarak kullandıkları kapalı bir mekanda toplantı yapmıştır. Orası o günkü Müslümanlar tarafından Uzak Mescit (Mescid-i Aksa) olarak nitelenmiştir. Orada geceyi geçirmişler, Allah Resulü, Mekke'nin Müslümanların fethedileceğini rüyasında görmüştür. Bu, Müslümanlara moral vermiş, müşrikler tarafından ise alay konusu edilmiştir.

Beytu'l-Makdis ve Mescid-i Aksa

İlk dönem siyer kaynaklarında İsra konusunda farklı görüşler de yer almaktadır. Müslümanlar Medine'ye hicret ettikten sonra Ehl-i Kitab'ın kiblesine (Beytu'l-Makdis'e) yönelmişlerdi, sonra "Mescid-i Haram (Kabe'ı)"a yönelme emri geldi. (Bkz. 2Bakara: 142-150) Kur'an'da Ehl-i Kitab'ın kiblesi "Mescid-i Aksa" olarak ifade edilmemiştir. Oraya mescid de denmemiştir. Yalnızca "kible" olarak ifade edilmiştir. Mescid-i Aksa, Kur'an'da yalnızca bir yerde (17: 1) geçmektedir. Sonraki dönem siyer bilgilerinin çoğunluğu "Mescid-i Aksa" olarak Kudüs'teki mescit olarak anlamışlardır. Mescid-i Aksa "En Uzak Mescit" anlamına gelmektedir. Oysa Rum suresinde Kudüs'teki bir yer için "Rumlar en yakın yerde yenildiler" denilmiştir. (30: 2)

Hız Peygamber döneminde Kudüs'te herhangi bir mescit yoktu, 695lerde Abdulmelik döneminde mescit inşa edildi.

Yahudilerin Mescid-i Ulya (İlya) dedikleri yere Araplar genel olarak Beytu'l-Makdis derlerdi. Arap şiirinde de bu şekilde kullanılmıştır. Mescid-i Aksa olarak kullanımı çok azdır. Mirac konusunun anlatıldığı rivayetlerde bile burası Mescid-i Aksa değil Beytu'l-Makdis olarak nitelenmiştir.

Buhari'de 3 mescitten (Hiç bir mescide seyahat edilmesi doğru değildir. Ancak üç mescide seyahat edilir: Mescid-i Haram, Mescid-i Nebi ve Mescid-i Aksa... Buhari, Fadlu'l-Salah, I, 6) söz edilirken Mescid-i Aksa ifadesinin kullanıldığı hadisin ravilerinden birinin (Ziyad b Ebihi'nin kölesi Kazae b Haruş) güvenilir olmadığı kaynaklarda bildirilir. (İbn Asakir, Tarihi Dimaşk, c.49, s.321; Zehebi, Mizan, V, 472) Yine bu rivayeti aktaran İbn Şihab ez-Zuhri'nin, Emevilere sempatik bakması bu konudaki endişeleri artırmıştır. (Zehebi, Tezkire, I, 110; İbn Sa'd, VII, 157; İbn Kuteybe, Mearif, 208) Ünlü tarihçi (siyer alimi) Yakubi şunları anlatır: Emevi devlet başkanı Abdulmelik b Mervan, Abdullah b Zübeyr'in yönetiminden dolayı uzun yıllar Kabe'ye girememiştir. Şam bölgesi hacılarının Mekke'ye hac için geldiklerinde iyi bir hatip olan Abdullah b Zübeyr'in Emevi yönetimini kötüleyen konuşmalarından etkilendikleri için Abdulmelik, Suriyeli hacılara hacı bir süreliğine yasaklamış ve Kabe'nin yerine Kudüs'te Mescid-i Aksa'yı ikame etmiştir. Şam halkını Kabe'de tavaf yapar gibi Kudüs'te tavaf yapmaya zorlamış, bunun üzerine halkın Abdulmelik'e; "Allah'ın farzı olan hacı niye yasaklıyorsun?" şeklindeki itirazına, Abdulmelik'in; İbn Şihab ez-Zuhri'den rivayet ettiği üç mescit hadisini nakletmiştir (Yakubi, II, 178) Çünkü Abdullah b Zübeyr, Mekke'de Emevilerin aleyhinde çok etkileyici konuşmalar yapıyor ve Şamlılar da ondan etkileniyorlardı. (İbn Kesir, VII, 35-36)

O günkü yaşanan olaylardan dolayı Kudüs'ü öne çıkarma gayreti, ilk siyer ve hadis kaynaklarındaki 'Beytu'l-Makdis' kullanımlarını 'Mescid-i Aksa'ya dönüştürmüş olmalıdır. Buhari'deki söz konusu babın başlığı Beytu'l-Makdis'tir. Tüm bunların sonucu, kimileri Mescid-i Aksa'nın dünyada değil gökte olduğunu bile savunmuştur.

Kudüs'ün Fethi

M. Hamidullah'ın araştırmasına göre de Hz Ömer'in Kudüs'ü fethettiği zaman orada bir sulh antlaşması imzalanarak teslim edildiği ifade edilir. Hz Ömer'in verdiği ahitnamede onların kiliselerine

(Mescid-i Aksa denilen yer o sıralar kilise idi) dokunulmayacağı ve işgal edilmeyeceği (camiye çevrilmeyeceği) sözü verilmektedir. (Yakubi, II, 36-37). Ayrıca bu ahitnamede 5 kez, Ebu Süfyan'ın Herakliyus'la karşılaşmasının anlatıldığı meşhur hadiste (Buhari, I, 6) (mescid) ise 'İlya' terimi kullanılmıştır.

İlk kaynaklardan Belazuri ise fetih olayından bahseder ancak Mescid-i Aksa'dan hiç bahsetmez. (Belazuri, Futuh, 144). Taberi ise yeri belirtmeden Hz Ömer'in bir yeri temizlettiğinden ve orada namaz kılındığından söz eder. (Taberi, II, 450). Eğer Kur'an'da bahsedilen Mescid-i Aksa o bölgede var ise sahabe, büyük bir arzu ile oraya ulaştığından söz ederdi. İbnu'l-Esir, "Beytu'l-Makdis (ki orası İlya'dır)" başlığı ile anlatır ve Mescid-i Aksa ile ilgili konuya hiç temas etmez. (İbnu'l-Esir, II, 499). İbn Kesir oraya Mescid-i Aksa değil Beytu'l-Makdis dendiğini söyler. (İbn Kesir, II, VI, 145).

Sahabe'nin ilk kiblemiz burasıdır diyerek önem verdiği veya Mescid-i Aksa'yı bulmak için bir gayret içinde bulunduğuna dair bir bilgi kaynaklarda geçmemektedir. Hz Ömer'in Kilise'ye gittiği, orada namaz vakti olunca, Müslümanlar burayı mescide çevirir endişesiyle onun karşısında bir yerde namaz kıldığı, onların kiliselerine dokunmadığı ve namaz kıldığı yerin halen mescit olarak kullanıldığı bildirilir. (Makrizi, Hitat, IV, 408). Ancak Hz Ömer'in neden Hz Peygamber'in Mirac'a çıktığı yer olarak gösterilen Mescid-i Aksa'yı bulma konusunda bir gayretinin olmadığını düşünmek gerekir. Çünkü sahabe, oradaki kiliseyi Mescid-i Aksa olarak algılamıyordu.

Abdumelik'in Beytu'l-Makdis'i Mescid-i Aksa Yapması

Abdullah b Zübeyr, Mekke'de Emevilerin aleyhinde çok etkileyici konuşmalar yapıyor ve Şamlılar da ondan etkileniyorlardı. Abdumelik bunun üzerine Şamlıların hacca gitmelerine engel oldu. Halk da ona kızdı. Bunun üzerine Abdumelik, Beytu'l-Makdis adlı kilisenin yerine 695lerde (H.73) Mescid-i Aksa adında bir mescid yaptırarak burada bir süre tavaf yapılmasını ve Kudüs'ün de öne çıkmasını sağlamıştır. (DIA, İslam Ansiklopedisi, Kudüs maddesi) Bunun için hadis uydurulma yoluna gidilmiştir. Abdumelik insanların gönüllerinin Kudüs'e yönelmesi için büyük çaba gösterdi ve bol para harcadı. Memleketinden dört bir tarafından sanatkarları Beytu'l-Makdis'e gönderdi. İcini ve dışını inanılmaz süslemelerle çekici hale getirdi. Çeşitli kokular, miski amberler ve safranları oraya saçtırdı. O gün ondan daha güzel ve görkemli bina yoktu. Oraya sahte Cennet kapısı, Cehenem vadisi, Sırat köprüsü ve Hz Peygamber'in ayak izi yaptırttı. İnsanlar orayı tavaf ediyor, bayram gününde kurban kesiyor ve saçlarını traş ediyorlardı. Kubbetu's-Sahra'nın tavaf yapılabilecek şekilde sekizgen yapılması da ilginçtir. (İbn Kesir, VII, 35-36; İbn Teymiyye, Sırat-ı Mustakim, II, 337) Bu olay üzerinden çok zaman geçti ve İlya adı unutuldu.

Cirane Mescidi

Ci'rane, Harem sınırları içerisinde Mekke ile Taif arasında Mekke'ye 20-25 km uzaklıktadır. İhram giriş noktalarından biridir. (Yaklaşık olarak Avcılar-Merter veya Sarıyer-Kabataş arası bir mesafe) İlk siyer kaynaklarından Vakidi, Hz Peygamber'in Mekke civarındaki Ci'rane'ye Zi'l-Ka'de'nin son beş gününde, Perşembe günü gelip orada 13 gece kaldıktan sonra, karşı yakada bulunan Mescid-i Aksa'ya geçip orada ihrama girdiğini, Hz Peygamber'in namazgahının Ci'rane'deki Mescid-i Aksa olduğunu; Mescid-i Edna (Yakın Mescid) adını taşıyan mescidin ise, Kureysli bir adamın yaptığını; Resulullah'ın, Ci'rane vadisini ihramsız geçmediğini aktarır. (Vakidi, Meğazi, II, 958).

Buradan anlaşıyor ki Hz Peygamber ve Müslümanlar, Mekke Dönemi'nde sözlü ve fiili sataşmaların yaşandığı yıllarda gizlice تنها yerlerde, dağ başlarında, vadilerde toplanıyorlardı. Bazen de uzaklaşıp uzun süre gelmiyorlardı. Bu dönemde değişik yerlerde mescit yerleri oluşmuştu. (Ezraki, II, 207, 64 vd). Oralarda vahiy eğitiminden geçiyorlar, sorunlarını ve sıkıntılarını çözümler arıyorlar ve Rablerine karşı kulluk görevlerini yerine getiriyorlardı.

Hicretten sonra ihtiyaç kalmadığı için bu mescitler terk edildi. Mescid-i Aksa da teberrüken ziyaret edildi. Hz Peygamber, H.8 yılda Mekke yakınındaki bu yerde ihrama girdi. (Ateş, Tefsir, XIII, 274)

Mucize Nitelemelerine Kur'ani Bakış

İsra, rahip Bahira, göğsün ve ayın yarılması gibi olaylara Kur'ani bir perspektiften bakacak olursak, bu olaylar ve daha başka mucize niteliğindeki olayları doğru okumak için Kur'an'da bildirilen Allah tasavvuru ve peygamber tasavvurunu doğru bir temele dayandırmak gerekir. Vahyin inşa ettiği Allah tasavvuru şudur; yalnızca Allah'a ait olan nitelikler, O'ndan başka hiç kimseye yakıştırılmamalı ve hiçbir şeye atfedilmemelidir. Allah kendisini nasıl tanıtıyorsa O kendisini tanıttığı gibidir. Vahyin inşa ettiği peygamber tasavvuru ise, onun öncelikle bir insan (abd) ve sonra elçi olduğudur. Peygamberler, asla ilahi niteliklerde Allah'la benzeşen veya O'na ortak olan kişiler değildir.

İsra mucizesinde, başına gelenlerden ve bir yerlerde eksik yapılan bir şey mi var endişesinden dolayı büyük bir üzüntü içinde olan Hz Peygamber'in bir kul, bir elçi olarak övgüye değer bir konuma (17: 79) yükselecek bir durumda olduğu bildirilerek ilahi moral ve destekle takviye edilmiştir. İlahi mesajları ve işaretleri göstermek amacıyla geceleyin çok uzaklara götürülmüştür. Gördüklerini tek tek anlatınca inananlar ve inanmayanlar sınanmıştır. Asıl konu neler gördüğü değil, Allah'ın göstermesi ve onun da görmesidir. Yaşanan vizyon onu ilahi mesajı daha sahiplenene kılmıştır, Rabbiyle ilişkisini daha güçlendirmiş ve ilahi desteği yanında hissetmiştir. Sonraki dönemlerde yaşanan bu deneyimin öneminden çok, onun neleri gördüğü, neleri yaşadığı konusunda birbiriyle tutarsız, Allah ve peygamber tasavvuruna uygun düşmeyecek, temelsiz bilgiler üretilmiştir.

Rahip Bahira olayında da yine Allah ve peygamber tasavvurunun göz ardı edildiğini düşünüyoruz. Gaybı bilen yalnızca Allah'tır. Peygamberler bile gaybı bilmezken bir rahibin gaybı bilebileceği olasılığı bile vahyin inşa etmek istediği inanç esaslarına uygun düşmemektedir. Rahibin Hz Muhammed'le konuşması sonucunda, muhtemelen onun putlar hakkındaki olumsuz sözlerini duyunca, 'ona dikkat edin, birileri zarar verebilir' tavsiyesine ek olarak üretilen malzeme beraberinde pek çok çelişkiyi getirmiştir: Bu olayın ilk tanığı Ebu Talib'in Suriye'den döndükten sonra bu olaydan söz etmemesi, Hz Muhammed, peygamberliğini duyurunca, Ebu Talib'in daha önceden yaşanan bu olayı hatırlamaması, bu olayı bildiği halde kendisinin iman etmemesi, rahip Bahira olayı 585lerde gerçekleşmişken bu olayı, 630larda Medine'de Hayber'in fethinde, yani 45 yıl sonra Müslüman olan Yemenli Ebu Musa el-Eş'ari'den rivayet edilmesi konu hakkındaki rivayet edilen bilgiyi kuşkuyla kılmaktadır.

Göğsün yarılmasına dayanak teşkil eden İnşirah sûresi, daha vahyin başlangıcında (peygamberliğin ilk birkaç yılında) büyük sıkıntı ve üzüntü içindeki Allah Resulüne moral veren, içini rahatlatan, kalbini ısıtan ve ışıtan mesajlar verirken üretilen bilgiyle bu durum, birkaç kez tekrarlanan cerrahi operasyona dönüşmüştür. Üstelik bu bilgi de, sağlam dayanaktan yoksundur. Allah'ın Elçisi'nin böyle operasyona ihtiyacı yoktur. Eğer varsa tüm elçilerin vardır ve hepsi de bu işleminden geçmiştir. Bu işleminden geçecekse Allah için doğum öncesinde gerçekleştirmesi zor değildir. Ancak insanın temiz bir fitrat üzere yaratılmış olması böyle bir işlemi gereksiz kılmaktadır. Ayrıca sanki insanda yaratılıştan getirilen kirlilikler varmış gibi doğuştan tertemiz dünyaya gelme ve vahyin sunduğu kader, fitrat anlayışına uygun düşmemektedir. Görüldüğü gibi peygamberleri yüceltme arzusuyla üretilen bilgiler, beraberinde başka sorunlara yol açmaktadır.

Yesrib'e İlk Temaslar

Hiz. Peygamber İsra mucizesinden sonra hac mevsiminde Mekke dışından gelen Arap kabilelerle tek tek görüşmeler yaparak siyasi destek aramaya başladı. Amir b Sa'saa, Fezare, Mürre, Hanife, Süleyim, Beni Nadr, Kinde, Kelb... Fakat hiçbirinden bir sonuç alamadı. Amir b Sa'saa, galip gelmeleri halinde iktidarın kendilerine verilir verilmeyeceği konusunda siyasi pazarlık yaptılar. Allah Resulü iktidarın Allah'ın elinde olduğunu bildirdi. Yalnızca bireysel olarak Tufeyl b Amr Devsi Müslüman oldu.

Son olarak Yesrib'den gelen Evs ve Hazrec kabilesiyle görüştü. Yesrib'de yaşayan 3 Yahudi kabile ticaret ve zanaatla, 2 Arap kabile ise ziraatla uğraşıyordu. Evs ve Hazrec aralarındaki kan davaları yüzünden yoksullaşmışlar ve Yahudilere muhtaç hale gelmişlerdi. Yahudiler, onların bu çaresizliklerini olumsuz yönde kullanıyorlardı. Hiz. Peygamber'in onlara, onların da Hiz Peygamber'e ihtiyaçları vardı. Abdulmuttalib'in annesi Hazrec kabilesinden idi. Hiz Peygamber'in babası Medine'de, annesi ise Medine'ye yakın Ebva köyünde defnedilmişti.

Peygamberliğin 11. yılında (620)i hac mevsiminde, Hiz Peygamber Hazrec kabilesine mensup 6 Medineli ile Mina'da bir araya geldiler. Birkaç yıl önce Evs ile Hazrec arasında Buas savaşı meydana

gelmişti. Evsliler Mekkelilerle bir ittifak arama çabası içindeydiler. Hazrecle yapılan görüşmeler sonucunda birlikte hareket etmeye karar verdiler.

Esad b Zürene başkanlığındaki temsilciler bir yıl sonra tekrar Akabe’de Allah Resulü ile buluşma sözü verdiler. Hazrec temsilcileri Medine’deki Evs kabilesini Mekke’deki görüşmelerden haberdar ederek onları da Allah Resulünü tasdike çağırdılar. Medine’deki hemen her evde bu davet duyulmuştu.

AKABE BİATLARI (621-622)

1. AKABE BİATI (621): Aynı yerde geçen ikinci toplantıda 10 Hazreclinin yanında 2 Evsli temsilci vardı. Bu toplantının ardından Hz Peygamber, Medine’ye özel temsilcisi Mus’ab b Umeyr’i gönderdi, Medine Müslümanlaşma hızla artmaya başladı.

1. Akabe Sözleşmesi (Dini Nitelikli): Kimsenin kınaması ve ayıplamasından çekinmeyerek iyi günde, kötü günde birlikte olacaklarına, şirk koşmayacaklarına, çalmayacaklarına, zina etmeyeceklerine, cana kıymayacaklarına, kimseye iftira etmeyeceklerine, dinleyeceklerine ve itaat edeceklerine söz verdiler. Yaptıkları doğru işlerin karşılığını Allah’tan beklemeleri müjdesi verildi.

2. AKABE BİATI (622): Peygamberliğin 13. yılı, 622’de hac mevsiminde 2si kadın, 75 Yesribli Müslüman Akabe’de tekrar Hz Peygamber’le bir araya geldiler. Bu toplantıda Hz Peygamber’in amcası Abbas da hazır bulundu. Hz Peygamber onlara 2. Akabe’nin şartlarını bildirdi.

2. Akabe Sözleşmesi (Siyasi Nitelikli): Buna göre muhataplarından, yurtlarına hicret ettikleri zaman gerek kendisini, gerekse Mekke’li Müslümanları, canlarını, ailelerini ve mallarını korudukları gibi koruyacaklarına, her şartta kendisine itaat edeceklerine, Muhacirlere mali yardımda bulunacaklarına, iyiliği emredip kötülüğü önlemeye çalışacaklarına ve bu konuda kimseden çekinmeyeceklerine dair söz vermelerini istedi. Onlar da tam bir söz verdiler. Yahudilerle geçmişte gerçekleştirdikleri ittifakı feshedeceklerini ve bu konuda kendilerini yalnız bırakmamalarını istediler. Allah Resulü de, sözleşme konularının karşılıklı iki tarafı da bağladığını ve her konuda birlikte hareket edeceğini bildirdi.

2. Akabe biatından sonra Hz Peygamber Medineli heyetten kendisi adına Medine’yi idare edecek temsilciler (nakib) seçmelerini istedi. Hazrecten 9, Evsden 3 kişi temsilci belirlendi.

MEDİNE’YE HİCRET (622)

Hicret, bir kişinin veya bir toplumun ya da topluluğun ideal amaçlar uğruna kendi yurdunu terk ederek geçici bir süre için veya tamamen başka bir yeri yurt edinmesidir. İltica ve sürgün kavramlarıyla yakından ilişkilidir. 3: 195.

Hicret, ilahi mesajı insanlara bildirmekle görevli olan peygamberlerin ortak sünneti gibidir. (**Sünnet**, tüm peygamberlerin ilahi mesajları bildirirken takip ettikleri, yaşadıkları, onların başlarına gelen olaylar sonucu toplumda yaşanan ortak noktalar.)

Hz Peygamber’in 12 yıl süren gayretlerine rağmen Müslümanlar Mekke’ye hakim olamadılar. Hatta müşrikler her türlü baskı ve şiddet uygulamak suretiyle ilk Müslümanlar için şehri yaşanmaz hale getirdiler. Onların bir kısmı Habeşistan’a sığınmak zorunda kaldı. Geride kalan az sayıdaki Müslümanla Hz Peygamber müşriklerin baskılarına katlanmaya devam etti, bir taraftan da müminler için kalıcı bir yurt bulmaya, hem de daveti adına siyasi destekçiler kazanmaya yönelik yabancı heyetlerle görüşmeler yaptı.

Bundan sonra yapılacak şey Medine’deki hareketi güçlü hale getirebilmek için Mekke’de baskı altında bulunan Müslümanları Medine’ye ulaştırmaktı. Hz Peygamber, tüm Kureyşli Müslümanları Medine’ye hicrete çağırdı. Bunun sonucu hapsedilenler ve engellenenler ile Hz Ebu Bekir ve Hz Ali dışında ilk Müslümanların tamamı Hz Peygamber’den önce kısa sürede Medine’ye göç ettiler. Bunun sonucu Muhacir-Ensar kardeşliği tesis edilecek ve İslam toplumunun ilk çekirdeğini oluşturacaktır.

HZ PEYGAMBER İLE HZ EBU BEKİR'İN HİCRETİ (622)

Müşrikler Medine'de güç oluşacağından endişe ederek Darunnedve'de toplandılar ve Hz Peygamber'i ortadan kaldırmaya karar verdiler. Buna göre, her kabileden bir kişinin katılacağı suikast ekibi oluşturulacak, hep birlikte saldırılıp Hz Peygamber öldürülecek, Haşimoğulları bütün kabilelere karşı kan davasına girişemeyeceği için diyete razı olacak diye bir çözüm yolu buldular. 8: 30

Suikasttan haberdar olan Allah Resulü, Hz Ebu Bekir'le birlikte yaptığı hicret planını uygulamaya koydu. Hz Ebu Bekir, daha önceden hazırlamış olduğu develeri daha önce anlaştıkları Abdullah b Uraykit isimli kılavuza teslim etti ve onunla 3 gün sonra Sevr mağarasında buluşmak üzere sözleşti. Hicret kararını Hz Ebu Bekir'e bildiren Hz Peygamber, Hz Ali'yi evine çağırdı. Elinde bulunan emanetleri ona teslim ettikten sonra gece yarısı kendisini öldürmek isteyen müşriklerin arasından geçerek evinden ayrıldı. Hz Ebu Bekir'le buluşarak Sevr mağarasına doğru hareket etti.

Hz Peygamber'i bekleyen suikastçılar onun dışarı çıkmadığı fark edince hemen evine girip onu aramaya başladılar, ancak yatağında Hz Ali'yi buldular. Ondan istedikleri bilgiyi alamayınca Hz Ebu Bekir'in evinde yöneldiler, fakat oradan da elleri boş döndüler. Bunun üzerine Mekke'yi Medine'ye bağlayan yol boyunca araştırmaya koyuldular. Oysa Hz Peygamber, Medine'nin ters yolu istikametinde bulunan Sevr mağarasına gizlenmişlerdi. Mekkeliler şehrin diğer çıkışlarını da kontrol ettiler. Nihayet Sevr'in ağzına kadar geldiler, fakat yine de fark edemediler. 9: 40.

Medine yolcular şehir sakinleşinceye kadar Sevr'de kalmaya karar verdiler. Bu esnada Hz Ebu Bekir'in kızı Esmâ onlara erzak getiriyor, oğlu Abdullah da gündüz Mekke'de olup bitenler hakkında bilgi ulaştırıyordu. Diğer taraftan Hz Ebu Bekir'in azatlısı Amir b Führeyre sürüsünü mağara etrafında otlatmak suretiyle bir taraftan oraya gelip gidenlerin ayak izlerinin silinmesini sağlıyor, hayvanlardan elde ettiği sütü onlara ikram ediyordu. Sevr'de bekleyişin 3. gününde Hz Ebu Bekir'in kılavuzluğu için anlaştığı Abdullah b Uraykit develerle birlikte oraya geldi. Hz Peygamber, Hz Ebu Bekir'le birlikte yanlarına Amir b Führeyre'yi de alarak Mekke-Medine yolunun bilinen güzergâhından farklı bir rota takip ederek Yesrib'e doğru harekete geçtiler. 13 Eylül 622.

Mekkeliler Mekke-Medine yolu üzerinde bulunan kabilelere haber salarak hicret yolcularını bulana büyük ödül vaat ettiler. Ödül avcısı Süraka adlı bir savaşçı onlara yetişti. Gerçekleştirdiği üç saldırıda da atının ayakları kumlara saplandı. Süraka özür dileyerek geri çekildi, diğer onlara ulaşmak isteyenleri de yanlış yönlendirerek onlara ulaşmalarına engel oldu.

Hz Peygamber ve beraberindekiler 8 günlük bir yolculuktan sonra Yesrib'e bir satlık mesafede bulunan Kuba'ya ulaştılar. Hz Peygamber, Mekke'den gelecek olan Hz Ali ve diğer muhacirleri beklemek üzere birkaç gün kaldığı köyde bir mescit inşa ettirdi. 9: 108

Allah Resulü Kuba'daki görevini tamamladıktan sonra 24 Eylül 622 (12 Rebiulevvel) Cuma günü Yesrib'e doğru hareket etti. Yol üzerinde bulunan Ranuna vadisinde ilk Cuma hutbesini okudu ve Cuma namazını kıldırdı.

Hz Peygamber, Kuba'dan hareket etmeden önce Medine'de bulunan Neccaroğulları kabilesine mensup dayılarına haber göndermiş, onlardan kendilerini karşılamalarını istemişti. Bunun üzerine onlar kılıçlarını kuşanarak onu şehrin dışında karşılamışlardı.

Medine halkı onu büyük bir sevinçle karşıladı. Herkes kendi evinde misafir etmek istedi. O ise devesinin çökeceği yere en yakın evde konaklayacağını bildirdi. Orası Ebu Eyyub el-Ensari'nin eviydi. Kısa sürede Hz Peygamber'in ve Hz Ebu Bekir'in kalan ailelerinin de şehre ulaşmasıyla Hicret tamamlanmış oldu.

Habeşistan'a hicret edenler orayı geçici olarak yurt edinmişlerdi ve orada dini yayma gibi bir misyonları da yoktu. Habeşlileri Müslüman yapmak bir tarafa Ubeydullah b Cahş dinini terk edip Hristiyanlığı seçtiğine bile şahit olmuşlardı. 4: 100; 9: 20-22.

(Prof. Adem Apak, İslam Tarihi, Ensar Neşriyat; Prof. Celalettin Vatandaş, Hz Muhammed'in Hayatı, Pınar Yayınları; Prof. Mehmet Azimli, Siyeri Farklı Okumak, Ankara Okulu Yayınları kitaplarından yararlanılarak hazırlanmıştır.)

20.03.2013
Turgut ÇİFTÇİ